

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEC

BROJ 1164

8. KOLOVOZA 2025. CIJENA 50 DINARA

Proslava Velikih Tekija u Petrovaradinu

Molimo
za mir
u našim
srcima

SADRŽAJ

8

Hrvatski državljani meta
političke krize u Srbiji
**Kršenje ljudskih prava
i govor mržnje**

12

Dr. sc. Branko Grisogono,
atmosferski fizičar

**Superćelije, suše i erozi-
ja: upozorenja znanosti
koju politika ignorira**

20

Sara Žurovski, karijerna savjetnica
u Caritasu Srijem
**Lijepo je svjedočiti
nečijem uspjehu**

24

Međunarodna likovna
kolonija *Bunarić*

**Fundus Kola bogatiji za
preko 70 likovnih djela**

30

Tragovi hrvatskih kipara
u Srbiji (VIII.)
**Skulpturalni pečat od
Palića do Petrovaradina**

44

Lana Virc, tenisačica
**Izboren nastup
na US Open-u**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeva 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

vlč. Vinko Cvijin (predsjednik), vlč. Josip
Ivešić, Mirjana Stantić, Gordana Jerković, Ne-
venka Tumbas, Renata Kuruc, Marica Stantić,
Amalija Šimunović, Mirjana Trkulja

RAVNATELJICA:

Karolina Bašić
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)
Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)
e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
LEKTOR:
Zlatko Romić
TEHNIČKA REDAKCIJA:
Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)
FOTOGRAFIJE:
Nada Sudarević
FINACIJE I RAČUNOVODSTVO:
Mirjana Trkulja
(tajnice@hrvatskarijec.rs)
(distribucija@hrvatskarijec.rs)
ADMINISTRACIJA:
Branimir Kuntić

TELEFON: ++381 24/55-33-55;
++381 24/55-15-78;
++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica
List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju

Strah i posljedice

Spadam u generacije koje su tijekom škole, pa i studija imale predmet Općenarodna obrana i društvena samozaštita. Ako su nam nešto usadili u glavu onda je to ona kralatica o neprijatelju koji nikada ne spava. Čini se da strah od neprijatelja nema veze s političkim i društvenim okolnostima, ali nezgodno je kad taj strah od neprijatelja postane toliko irealan da se neprijatelji vide svuda naokolo, da se u svakoj rečenici traži podtekst i skriveno značenje.

Nekada se to završava u nekom malom krugu ljudi, ali problem je kada to postane matrica u malo širem kontekstu i s malo većim implikacijama. Po međuljudske odnose, poslovne i političke, pa i odnose među narodima i državama. Još ako se za neprijatelja izabere netko tko može izazvati strah, paniku, medijsku histeriju, bijes, skrenuti pozornost sa stvarnih društvenih ili gospodarskih problema, cilj je postignut.

Tako su mjesecima unatrag idealni neprijatelji bili Hrvati i hrvatski državljani, bez obzira na adresu (srpsku ili hrvatsku). Idealno. Toliko opterećujućih, neriješenih problema, a opet zajednička prošlost, geografski položaj, jezik koji se razumije. Kao i u običnim životima, najveće neprijateljstvo je s onima s kojima si do jučer dijelio vrijeme, prostor, vrijednosti...

Je li cilj postignut? Ovisi. Negdje se retorika o vanjskom neprijatelju primila, negdje ne. Ako je mjerilo koliko bi mladih da su izbori danas izašlo na birališta, onda nije, jer istraživanja Krovne organizacije mladih pokazuju da bi više od 90 posto mladih u ovom trenutku izašlo na izbore, što je za oko 20 posto više u odnosu na prethodnu godinu, a što se može tumačiti kao povećana svijest mladih da izlazak jeste put koji dovodi do promjena.

I još jedna zanimljiva stvar. Prvi puta od 2017. godine u ovom istraživanju većina mladih smatra da nam nije potreban jak lider i vođa.

Z. V.

Ministar za ljudska i manjinska prava Demo Beriša u Subotici

Dijalog s nacionalnim vijećima o ključnim izazovima

Ministar za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog **Demo Beriša** sastao se u srijedu, 6. kolovoza, s gradonačelnikom Subotice **Stevanom Bakićem** te posjetio nacionalno-manjinska vijeća koja imaju sjedište u Subotici, među kojima i Hrvatsko nacionalno vijeće. Ministar Beriša je tijekom posjeta ocijenio da Subotica može poslužiti kao primjer kako mogu živjeti manjine i većina zajedno.

»To pitanje je u Subotici izuzetno dobro regulirano. Srbija je država koja je najbolje regulirala u Europi, možda i u svijetu pitanje nacionalnih manjina, do sada imamo 24 vijeća nacionalnih zajednica. Grad Subotica služi kao jedan primjer kako mogu živjeti manjine i većina zajedno. Imat ćemo danas prilike tijekom obilaska nacionalnih vijeća hrvatske, bunjevačke i mađarske nacionalne manjine čuti njihovo mišljenje o svemu tome«, rekao je Beriša.

Naglasio je kako Ministarstvo za ljudska i manjinska prava i društveni dijalog obilazi sva 24 nacionalna vijeća u Srbiji s ciljem da čuju kakvo je stanje u tim tijelima.

»Srbija je zemlja koja je u potpunosti demokratska, manjine su došle do izražaja čak i u Vladi, jer imamo nekoliko ministara koji su iz manjinskih nacionalnih zajednica«, izjavio je ministar Beriša.

Važnost održavanja kontakata

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** izrazila je zadovoljstvo, kako je ocijenila, konstruktivnim razgovorom s ministrom Berišom. Ono što su na početku sastanka naglasili jeste kako se vjerojatno nikada neće složiti po svim pitanjima, ali da je svakako važno održavati kontakt, sretati se na sastancima i razgovarati o svim otvorenim temama.

»Ministar je bio izuzetno otvoren u razgovoru, raspoloživ za rješavanje naših otvorenih pitanja. Od glavnih tema razgovarali smo o pitanju financiranja nacionalnih vijeća. Ministar je obećao kako će po tom pitanju poduzeti korake i da su već neki načinjeni. Smatramo kako 1/8

nacionalnih manjina koje čine Srbiju moraju imati adekvatno funkcioniranje krovnih institucija. Sljedeće pitanje se odnosilo na pitanje rada Međuvladinog mješovitog odbora između Republike Hrvatske i Republike Srbije. Već gotovo pet godina mješoviti odbor ne djeluje, ne susrećemo se, pa se tako i ne rješavaju konkretna pitanja i Srba u Hrvatskoj i Hrvata u Srbiji. Ono o čemu smo razgovarali je i Akcijski plan za nacionalne manjine u okviru poglavlja 23, koji je bio i jeste ostao u nadležnosti ovoga ministarstva, ali u prethodnom mandatu bivšeg ministra se nije pokrenulo niti njegovo rješavanje, usvajanje novog, niti revizija tog akcijskog plana. Taj plan je izuzetno važna stavka za nas, jer u tom poglavlju i konkretnim zadacima možemo rješavati neke naše prioritete probleme, kako ne bi morali za svaku stvar zvati ili ministra ili predsjednika države, nego da se neke stvari mogu rješavati kroz djelovanje i ostvarivanje tog akcijskog plana. Spomenuli smo i pitanje rada vrtića u Tavankutu kojeg je financirala Vlada Republike Hrvatske, koji još uvijek stoji neotvoren. Znamo kako je u Subotici još 300 djece neraspoređeno, da je naš vrtić sa svim potrebnim dozvolama predan u Predškolsku ustanovu *Naša radost*, ali još nije potpisan ugovor o njegovom preuzimanju, a ministar je rekao kako će i po tom pitanju razgovarati s nadležnima«, rekla je Vojnić.

Zakoni i primjena

Savjetnik predsjednice HNV-a za mehanizme ostvarivanja prava hrvatske nacionalne manjine **Darko Sarić Lukendić** istaknuo je kako je ovo bila prilika da se s ministrom i njegovim suradnicima rekapitulira učinak koji je ostvaren za vrijeme HNV-ova predsjedavanja Koordinacijom nacionalnih vijeća. Zaključke koje je Koordinacija usvojila glede financiranja nacionalnih vijeća i potencijalnih izmjena zakona koji reguliraju prava nacionalnih manjina sada su ponovno uručili ministru.

»Vrlo često se u monitoringu europskih institucija pojavljuje jedna rečenica koja kaže kako je zakonodavni okvir u redu, samo malo treba poraditi na primjeni tog okvira. Upravo u tom smislu i s tom rečenicom potaknuti, HNV se uhvatio u koštac sa zakonskom regulativom na više mjesta, jer ne postoji kaznena zakonska odredba za one koji odbijaju provesti ona prava koja su zakonom odobrena. Izjava ministra da je radna grupa za izradu izmjena Akcijskog plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina već pristupila sagledavanju potencijalnih izmjena ohrabruje da ćemo na tom planu nešto i poentirati«, rekao je Sarić Lukendić.

I. U.

309. obljetnica Petrovaradinske bitke

Poruka mira i pijeteta za poginule

Upravitelj Zaklade *Spomen-dom bana Josipa Jelačića* **Goran Kaurić** sudjelovao je u obilježavanju 309. obljetnice Petrovaradinske bitke koje je održano 5. kolovoza na brijegu Vezi- rac (između Petrovaradina i Srijemskih Karlovaca). Memoriranju ove bitke nazočili su diplomatski predstavnici Austrije, Mađarske i Turske te predstavnici Ureda OS-CE-a u Beogradu.

»Nikada ne smijemo zaboraviti da je taj događaj bila ne samo odlučujuća pobjeda udruženih vojski Zapadnoga svijeta protiv vojne sile Osmanskoga carstva, nego i da su naš narod i naša Katolička Crkva ovdje baštinici nasljeđa toga događaja. U današnje vrijeme brojnih i devastirajućih društvenih potresa biti s predstavnicima zemalja koje baštine pobjede Austrijskog carstva, ali i s predstavnicima Turske, ogroman je privilegij i ponos. Želio bih da poruka mira i pijeteta za poginule u Bitki kod Petrovaradina, s mjesta gdje je danas memorijalni križ, zbilja odjekne«, kazao je Kaurić.

Molitvu za poginule Hrvate i ostale katoličke vjernike predvodio je mons. **Eduard Španović**, župnik Župe Uzvišenja sv. Križa u Petrovaradinu. On je, čitajući natpis na postamentu memorijalnoga križa koji je na mjestu na kojem se nalazio šator glavnog zapovjednika Osmanske vojske, kazao:

»Najveći spomenik Petrovaradinske bitke nalazi se ovdje u blizini. To je Biskupijsko svetište Gospe Tekijske, gdje su i sada okupljeni oko Gospe Snježne kršćani vjernici svih naroda koji žive na ovom prostoru. I tako više od tri vijeka okupljaju se kr-

šćanski vjernici na tom prostoru da zahvale Bogu i Gospi Snježnoj na darovanoj slobodi i kršćanskoj vjeri«, kazao je Španović.

Molitve su Bogu uputili i vjerski službenici Srpske Pravoslavne Crkve i Islamske zajednice. Skup je organizirao Grad Novi Sad i Asocijacija *Vezi- rac 1716*.

H. R.

Komemoracija u Srijemskim Karlovcima

»Nijedna vam *Oluja* više neće uspjeti«

Komemorativnim skupom u Srijemskim Karlovcima, uz prisustvo najvišeg državnog vrha, Srbija je u nedjelju, 3. kolovoza, kako se navodi, obilježila 30 godina od stradanja i protjerivanja Srba iz Hrvatske u akciji *Oluja*.

Na skupu se čulo da se stradale sunarodnjake ne smije zaboraviti, da će »Srbija čuvati mir i stabilnost« i da »više nikad i nikome nijedna *Oluja* neće uspjeti«.

Predsjednik Srbije **Aleksandar Vučić** je rekao da su Srbima učinjene velike nepravde u proteklih 30 godina – uzimanja teritorija na Kosovu i protjerivanje Srba iz Hrvatske. Zapad je optužio da je vodio propagandu da su Srbi »tamo neki barbari« koje se mora srušiti i pobijediti.

»Krajiška djeca žive u slobodnoj zemlji u kojoj ljudi mogu disati i govoriti, u kojoj mogu imati srpsko ime i prezime. I ova zvona karlovačka koja me opominju – onima koji prizivaju *Oluju* u Srbiji i RS, rekao sam bezbroj puta, molim vas ne pokušavajte, nijedna vam više *Oluja* uspjeti neće. Nikada više slobodu Srbinovu vam nećemo dati da ugrozite«, kazao je Vučić.

Najavljujući za 20. rujna veliku vojnu paradu, rekao je da Srbija jača, ali da »nikome ne prijetimo, ta naša srpska

vojska služi da čuva naš narod i našu zemlju i nikoga drugog neće napasti«.

Državni vrh Srbije obljetnice od 2015. obilježava s čelnicima Republike Srpske. Predsjednik RS **Milorad Dodik** ocijenio je da je *Oluja* završila etničkim čišćenjem »onako kako su htjeli tadašnji Amerikanci« koji su podržavali Hrvatsku.

Dodik je rekao da se narod Srbije i Republike Srpske »mora konsolidirati oko politike koja na prvo mjesto stavlja srpski narod« i krenuti u »neku vrstu političke ofenzive«.

Poglavar Srpske Pravoslavne Crkve, patrijarh **Porfirije** pozvao je da se svi odreknu mržnje.

»Moramo dublje proniknuti u riječi Kristove: 'Ljubi bližnjeg svoga kao samog sebe' pa i 'ljubi neprijatelja svog' jer to malo tko čini, a to mogu samo istinski kršćani«, rekao je.

»Imajući u vidu Kristove riječi da ne dozvolimo ono što se često događa među nama, a to je da mrzimo, jer to uvodi u spiralu zla u kojoj svi postajemo gubitnici«, istaknuo je.

Prisutnima su se obratili i Srbi koji su tijekom *Oluje* ostali bez članova obitelji i oni koji još uvijek tragaju za nestalima.

H. R.

Žigmanov: Bez politiziranja i instrumentalizacije stradanja

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** objavio je 5. kolovoza priopćenje u kojem se ističe kako svaka obljetnica s pluralnim interpretacijama, poput Vojno-redarstvene akcije *Oluja*, nužno sa sobom nosi zahtjev za promišljanjem, za odmjerenim glasom i razložnom riječju – onom koja neće oživljavati stare podjele, niti buditi nove nesporazume.

»Istinu ne treba prešućivati, ali u njezinoj interpretaciji treba nastojati nadgraditi povijesne antagonizme te se truditi postati prostorom za izgradnju zajedničke ljudskosti, afirmaciju dijaloga i praksi međusobnog razumijevanja među svima koje je taj početak kolovoza 1995. godine na kraju ratnih događanja sudbonosno odrazio. U tom smislu, DSHV će se i dalje snažno protiviti svim govorima i djelovanju ovih dana koji su u suprotnosti s takvom, u kršćanstvu utemeljenoj, mirotvornom platformom. Dolazili su i ove godine s raznih strana, gledali smo kako su mobilizirali ljude, slušali riječi novih podjela i razdora. Svjesni patnje, boli i ljudskih sudbina koje su tada ostale trajno promijenjene – bilo gubitkom doma, bilo gubitkom bližnjih, među kojima je bio i veliki broj vojvođanskih Hrvata – dužni smo pristupiti tome razdoblju

bez politiziranja i instrumentalizacije stradanja«, navodi se u priopćenju.

»Tim više, duboko je neprihvatljivo i uznemirujuće da se u sredinama s bogatom multietničkom tradicijom za glavne govornike na skupovima memoriranja pozivaju osobe koje su i nekad i danas politički profitirale na raspirivanju međunarodne netrpeljivosti, sijanju straha i produbljivanju rana iz prošlosti.«

Kako se dodaje, naša je uloga danas, više nego ikad, podsjećati na vrijednosti demokracije, pluralizma, kršćanskih vrijednosti, ljudskih prava i suočavanja s prošlošću, i to upravo kroz otvorene i iskrene dijaloge i, kroz njih, potaknute procese pomirenja i ponovne uspostave povjerenja među narodima i zajednicama, posebice između Hrvata i Srba.

»Samo ćemo tako i uz uvjet da to bude obostrano, izbjegći zamku ponavljanja povijesnih pogrešaka – odbacujući isključivu retoriku, osuđujući netoleranciju i gradeći zajedničku budućnost zasnovanu na europskim načelima i civilizacijskim vrijednostima, poput ravnopravnosti, poštovanja različitosti, odgovornosti za zajedničko dobro i njegovanju kažnjivosti zločina«, navodi se.

H. R.

Hrvatska obilježila 30. obljetnicu *Oluje*

Zahvalnost braniteljima, pijetet poginulima

Republika Hrvatska je u utorak, 5. kolovoza, obilježila Dan pobjede i domovinske zahvalnosti, Dan hrvatskih branitelja i 30. obljetnicu vojno-redarstvene operacije *Oluja*, kojom je, kako se navodi, u tri dana oslobođeno 11 tisuća četvornih kilometara okupiranog područja. Operacija *Oluja* započela je 4. kolovoza 1995. a već do 7. kolovoza Hrvatska je vojska oslobodila područja u Dalmaciji, Lici, Kordunu i Banovini te ih vratila u sastav Hrvatske. Godišnjica *Oluje* svake se godine obilježava 5. kolovoza, na dan kada su hrvatski vojnici ušli u Knin.

U prigodnom govoru na svečanosti u Kninu premijer Hrvatske **Andrej Plenković** je kazao da su još živa sjećanja na te »dane ponosa i slave«, 30 godina otkako se Hrvatska oslobodila i osigurala svoju budućnost.

»Svake se godine ovdje u Kninu okupljamo s istim osjećajima, ponosom na pobjedu, zahvalnošću prema braniteljima i pijetom prema poginulima. Ali danas na ovu obljetnicu najveće hrvatske pobjede ne dolazimo samo da bi smo se prisjetili. Dolazimo da bi smo potvrdili što nam *Oluja* znači, na što nas obvezuje i čemu nas uči«, poručio je Plenković.

»Prije tri desetljeća združena snaga hrvatskog naroda oslobodila je okupirane gradove i sela, porazila agresora, vratila život i ponos prognanicima. Nadasve donijela je mir, u kojem skloništa više nisu bila utočišta nego uspo-

mena. Danas ta hrvatska snaga više ne brani domovinu oružjem, nego odgovornošću, znanjem i odlučnošću, čime i čuva naše temeljne vrijednosti«, dodao je.

Prisjetio se i svih onih koji su dali život za slobodu Hrvatske naglasivši da njihova žrtva nije broj, nego zavjet, zavjet zahvalnosti jer je Hrvatska zahvaljujući njima postala svoja, suverena i slobodna. Posebno je naglasio i da se ne smiju zaboraviti ni 1.744 nestale osobe.

»Očekujemo da Beograd konačno pokaže stvarnu spremnost na suradnju – jer bez pune istine o nestalima nema ni iskrenih odnosa, ni europske budućnosti«, poručio je Plenković.

Gledajući u budućnost premijer je ustvrdio da se mir ne osvaja jednom nego čuva iz dana u dan.

»U svijetu koji opet gori, od Ukrajine do Bliskog istoka postaje jasno, sigurnost traži budnost, odlučnost i stalna ulaganja. Poučeni iskustvom Domovinskog rata, a posebno *Oluje*, znamo da nema slobode bez snage, ni mira bez sposobnosti da ga obranimo«, rekao je.

Trideseta obljetnica *Oluje* obilježena je i velikim vojnim mimohodom 31. srpnja u Zagrebu u kojem je sudjelovalo oko 3.400 vojnika, 500 borbenih i neborbenih vozila te ukupno 41 zrakoplov iz sastava Hrvatskog ratnog zrakoplovstva.

H. R.

Vojnić: Trideset godina ponosa, boli i borbe koja još uvijek traje

Saborska zastupnica i predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** objavila je priopćenje u povodu svečanog vojnog mimohoda održanog u sklopu obilježavanja 30 godina od Vojno-redarstvene operacije *Oluja*. Priopćenje objavljujemo u cijelosti:

»Danas, dok se u Hrvatskoj održava veličanstveni mimohod, dijelimo osjećaj ponosa, slobode i dostojanstva sa svojim hrvatskim narodom. Slavimo s onima koji su prije trideset godina – bez moderne opreme, bez velike podrške, ali s neizmjernom ljubavlju i odlučnošću – obranili svoje domove i izborili slobodu.

Istodobno, večeras se sjećamo i suosjećamo. S onima koji su tada izgubili svoje najbliže. S onima koji su morali napustiti svoje domove i sve što su imali. Mnogi od njih danas su naše komšije. Mnogi od naših, vaši su danas susjedi.

A kako je tada bilo Hrvatima u Srbiji? Kakav je osjećaj bio birati: sakriti se, pobjeći ili pristati na prisilnu mobilizaciju – protiv svojih? Mi strane nismo mogli birati.

Trideset godina kasnije, ista tri izbora i dalje stoje pred nama. Mnogi i danas biraju šutnju. Neki biraju odlazak. A neki, misleći da će time nešto dobiti, biraju ono treće – 'pucati' na svoje. Na istinu. Na zajednicu. Na identitet.

Ipak, i danas postoje heroji – i s ove strane granice. Na braniku naroda, istine i dostojanstva.

Za nas *oluje* nisu završene.

Naša pripadnost nikada nije bila upitna – ali naša borba još nije gotova. Mi nismo bili branitelji. Nismo ni oni koji mogu reći da je sve iza nas. Mi smo svjedoci da se ništa još nije posve završilo.

Zato danas mimohod pratimo... ne s tribina, nego s našim narodom koji nije prešao granicu – ali nije prešao ni preko sebe. Pratimo s onima koji još uvijek pate jer su morali otići. Pratimo s onim ljudima u Srbiji koji i danas vjeruju da suživot može i treba postojati. Pratimo i s Hrvatskom, na koju smo jako ponosni i koja nas – unatoč vlastitim borbama – ni danas ovdje nije zaboravila.

Trideset godina ponosa, boli i borbe koja još uvijek traje!«

H. R.

Hrvatski državljani meta političke krize u Srbiji

Kršenje ljudskih prava i govor mržnje

»Napadi, uvrede, maltretiranje – pa čak i fizičko, postaju gotovo svakodnevni od prosinca, a vrhunac dostižu u travnju, kada mnogi građani i građanke Republike Hrvatske, koji legalno i regularno žive i rade u Republici Srbiji, odjednom postaju neprihvatljiv sigurnosni rizik za Republiku Srbiju i bivaju takoreći protjerani«, kaže Ivana Nikolić

Inicijativa mladih za ljudska prava uradila je analizu kršenja ljudskih prava nad građanima Srbije, kršenja prava stranih državljana, posebno građana Hrvatske koji su bili na meti predstavnika vlasti i provladinih medija od početka studentskih i građanskih prosvjeda u Srbiji. U dokumentu Inicijative mladih za ljudska prava »Dosi-je Hrvatska: Koordinacija mržnje, kršenja ljudskih prava građana/ki Hrvatske i propagiranje mržnje tijekom političke krize u Srbiji (prosinac 2024. – ožujak 2025.)« detaljno se analizira intenzivna kampanja mržnje i diskriminacije usmjerena prema građanima Hrvatske i srpskim građanima s hrvatskim državljanstvom provedena od strane visokih dužnosnika Srbije i njima bliskih medija.

Prije analize konkretnih slučajeva izvješće daje pregled bilateralnih odnosa Srbije i Hrvatske. Kako se navodi, odnosi dvije države prolazili su kroz različite faze – od otvorenih sukoba do povremenih pokušaja približavanja kroz eurointegracije, u praksi se često javljaju oštre retorike i neriješena pitanja poput nestalih osoba, položaja hrvatske manjine u Srbiji, kao i procesuiranja ratnih zločina. U izvješću se podsjeća da su radi rješavanja otvorenih pitanja i unaprjeđenja bilateralnih odnosa dvije države, prije nekoliko godina imenovani koordinatori za otvorena pitanja između Srbije i Hrvatske. Posljednji sastanak bio je u listopadu prošle godine.

Nakon toga desio se pad nadstrešnice na željezničkoj postaji u Novom Sadu, što je izazvalo studentske i građanske prosvjede. Vlasti su, tvrdi se u dokumentu Inicijative mladih za ljudska prava, u pokušaju delegitimiranja prosvjeda vodile propagandnu kampanju kojom su hrvatske državljane i srpske građane s hrvatskim putnim ispravama optuživali za podrivanje državne sigurnosti i organiziranje »obojene revolucije«. »Tako počinje i sistematsko targetiranje građana/ki hrvatske nacionalnosti koji u Srbiju dolaze u vrijeme blokada, kao i građana Srbije s dvojnim srpskim i hrvatskim državljanstvom«, navodi se u izvješću i dalje dodaje da su narativ o tome da su prosvjedi instruirani od strane države Hrvatske postupno gradili najviši dužnosnici države i njima bliski mediji.

Na udaru propagande

U izvješću se navode konkretni primjeri. Kao simbolična točka ove kampanje navodi se *Blokadna kuharica*, priručnik o studentskim prosvjedima u Zagrebu iz 2009. godine. Visoki državni dužnosnici su upravo ovu publikaciju iskoristili za optužbe da iza studentskih prosvjeda u Srbiji stoji Hrvatska. Dokument detaljno prikazuje kako su visoki srpski dužnosnici, kroz izjave i medijske nastupe, izgradili narativ da su prosvjedi u Srbiji »režirani iz Hrvatske« uz potporu hrvatskih obavještajnih službi.

Kao primjer medijske kampanje protiv hrvatskih državljana navodi se slučaj zagrebačkih studenata elektrotehnike, koji su tijekom tradicionalne razmjene studenata posjetili Beograd. Tabloidi su tvrdili da su studenti zapravo »maskirani pripadnici hrvatske obavještajne službe (SOA)«. Studenti su javno praćeni, njihove fotografije objavljivane bez dozvole, kao i osobni podaci iz njihovih putovnica. U tabloidima su objavljeni i podaci iz dokumenta dvojice studenata iz Srbije, koji su optuženi da rade na destabilizaciji Srbije.

Kao neprihvatljiv sigurnosni rizik za Republiku Srbiju proglašena je radionica Erste fondacije za nevladine organizacije u Beogradu, kada su bez prethodne najave ili jasnog obrazloženja uhićeni i potom deportirani sudionici, među kojima je bilo pet hrvatskih državljanki. Optuženi su da predstavljaju »sigurnosni rizik« i da su povezani s organizacijom prosvjeda u Srbiji. Ovaj incident izazvao je snažne reakcije međunarodne zajednice, uključujući Europsku uniju, koja je javno osudila postupke srpskih vlasti.

U dokumentu se zaključuje da su ovim kampanjama narušena osnovna ljudska prava garantirana Ustavom Srbije, uključujući pravo na privatnost, slobodu izražavanja i slobodu kretanja. Ukazano je i na ozbiljne povrede Zakona o zabrani diskriminacije, Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kao i Kodeksa novinara Srbije.

Inicijativa mladih za ljudska prava na kraju dokumenta daje niz konkretnih preporuka institucijama Srbije. Traži

se prekid kampanje širenja mržnje i neosnovanih optužbi, procesuiranje odgovornih za kršenja zakona, javna isprika dužnosnika Srbije prema pogođenim pojedincima i hitne mjere institucija poput REM-a i Povjerenika za zaštitu podataka radi sprječavanja budućih zloupotreba.

Mržnja po direktivi

Autorica ovog Dosjea **Ivana Nikolić** u razgovoru za *Hrvatsku riječ* kaže da je, iako su napadi na Hrvatsku i njene građane i građanke česti u domaćoj javnosti, i javljaju se svaki put kada je potrebno skrenuti pažnju s neke goruće teme ili imenovati »glavnog« krivca za aktualne probleme ili krizu, i nju iznenadio intenzitet ove posljednje lavine napada.

DOSIJE HRVATSKA : KOORDINACIJA MRŽNJE

»Aktualna politička kriza u Srbiji, izazvana padom nadstrešnice u Novom Sadu, počela je tijekom studenog prošle godine, a građani i građanke Hrvatske – najprije njihovi studenti – ulaze u javni diskurs u Srbiji kao glavni krivci već sredinom prosinca, kada **Ana Brnabić** prvi put spominje *Blokadnu kuharicu* kao način da se zvanična Hrvatska umiješa u unutarnja pitanja Srbije, a sve u cilju rušenja **Aleksandra Vučića**. Ovu 'temu' brzinom svjetlosti prepoznaju tabloidi i dežurni komentatori javnog mnijenja bliskog režimu, poput osuđenog ratnog zločinca **Vojislava Šešelja**, koji u programu uživo krši zakone i Ustav Republike Srbije, bez ikakve reakcije nadležnih tijela. Napadi, uvrede, maltretiranje – pa čak i fizičko (sjetimo se da su novinari *Informera* pratili hrvatske studente po Beogradu, snimali ih i fotografirali, ili da im je na granici predan poklon namijenjen Sigurnosno-obavještajnoj agenciji RH itd.), postaju gotovo svakodnevni od prosinca, a vrhunac dostižu u travnju, kada mnogi građani i građanke Republike Hrvatske, koji legalno i regularno žive i rade u Republici Srbiji, odjednom postaju neprihvatljiv sigurnosni rizik za Republiku Srbiju, i bivaju takoreći protjerani«, kaže autorica Dosjea.

Hrvatska je »idealan« neprijatelj na koga će se »svačiti« svi problemi koji će se predstaviti kao glavni, istinski krivac za sve nedaće.

»Hrvatska je idealna zbog povijesti odnosa ove dvije zemlje, od Drugog svjetskog rata pa do ratova devede-

setih i verbalnih okršaja na razini Beograd – Zagreb koji su postali regularni, pogotovo dolaskom Srpske napredne stranke na vlast. Plastično, kako se ova vlast u Srbiji nada da će građani doživjeti Hrvatsku: pa naravno da je Hrvatska kriva za situaciju u kojoj se sada nalazimo, za krizu, za prosvjede, za blokade, za donedavnu obustavu nastave na sveučilištima! Pa tko drugi da bude kriv kada su oni naš vjekovni neprijatelj koji nas oduvijek mrzi, a imamo čime i to potvrditi: njihovim zločinima počinjenim tijekom Drugog svjetskog rata i ratova devedesetih! Naravno, vlast ne može sama plasirati ove narative, zato u pomoć priskaču već nekoliko puta spomenuti tabloidi i komentatori iz GONGO organizacija«, kaže Ivana Nikolić.

Kako kaže Nikolićeva, od državnih institucija kojima su poslali Dosje, od jedne »koja zaista ima mnogo prostora da djeluje u skladu sa svojim zakonskim ovlaštenjima, dobili smo uvjerenja da će uraditi sve što je u njihovoj moći da se ovakvo ponašanje sankcionira. Ostaje da vidimo hoće li se to i desiti«.

Dosje Inicijative mladih za ljudska prava obuhvaća razdoblje od prosinca prošle do ožujka ove godine, ali je vlast s tabloidima, građane i građanke Republike Hrvatske i

dalje nastavljala predstavljati kao neprijatelje države Srbije.

»Konkretno, u posljednjih nekoliko mjeseci najmanje 13 građana i građanki Republike Hrvatske, koji žive u Srbiji, dobilo je rješenje o prestanku prava na privremeni boravak u Republici Srbiji, kojim im se zabranjuje i ulazak u Srbiju. Smatramo da su ova rješenja Ministarstva unutarnjih poslova prije svega politički čin i da predstavljaju nastavak antihrvatske propagande koja u Srbiji traje od samog početka političke krize izazvane padom nadstrešnice na novosadskoj željezničkoj postaji«, kaže Nikolićeva.

Novi Dosje bit će objavljen za nekoliko tjedana, nakon što dobiju i zvaničnu dokumentaciju koju je Inicijativa mladih tražila od nadležnih tijela Republike Srbije, pozivajući se na Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja.

»Ono što smo do sada prikupili i analizirali ukazuje na to da je ovdje riječ o nastavku sistematskog maltretiranja i targetiranja građana i građanki Republike Hrvatske, diskriminacije i diskreditacije. Ogromnu 'zaslugu' ovdje imaju i tabloidi koji su u Srbiji zaista produžena ruka vlasti i koji svojim neetičkim, diskriminatornim i neodgovornim izvještavanjem grubo krše zakone i sva načela Kodeksa novinara i novinarki Srbije«, zaključuje Nikolićeva.

Z. V.

Proslava Velikih Tekija u Petrovaradinu

Molimo za mir u našim srcima

»Ovdje je uz križ i topove ostala i sveta slika Gospe Snježne koju je prema predaji donio sam princ Eugen Savojski. Ona nas trajno podsjeća da je Kristova ljubav jača od svakog straha, a Marijin Majčin plašt širi se nad svima koji mole u vjeri i nadi«, kazao je srijemski biskup mons. Fabijan Svalina

Veliki broj vjernika okupio se 4. kolovoza na biskupijskom svetištu Gospe Snježne na Tekijama na hodočašću Majci Božjoj povodom proslave Velikih Tekija, zahvalnom obilježavanju pobjede kršćanske vojske nad nadmoćnijim osmanlijskim osvajačima, te oslobođenja ovih krajeva od turske vlasti. Pobjeda je izvojevana pod čudotvornom slikom Gospe Snježne (Gospe Tekijske), u Petrovaradinu 5. kolovoza 1716. godine. Princ **Eugen Savojski**, koji je predvodio kršćansku vojsku, u zahvalu Majci Božjoj što je izvojevala pobjedu na blagdan Gospe Snježne, daruje ovu ikonu tekijskoj crkvi.

misa na mađarskom, a u 19 sati slavljena je svečana pontifikalna misa na hrvatskom jeziku. Misu je predvodio i propovijedao požeški biskup emeritus, mons. dr. **Antun Škvorčević** u zajedništvu sa srijemskim biskupom mons. **Fabijanom Svalinom**, biskupom u miru mons. **Đurom Gašparovićem** te svećenicima i đakonima Srijemske biskupije.

»Ovdje gdje povijest i vjera koračaju zajedno, gdje još uvijek odjekuju koraci pobožnih hodočasnika i jeka ratnih bubnjeva, sjećamo se čudesne Božje zaštite i pobjede kršćanske vojske nad Osmanlijskim carstvom 1716. go-

dine u bitci kod Petrovaradina, poznatoj i kao bitci na Tekijama. To nije samo povijesna činjenica. Ona je živo svjedočanstvo vjere ljudi koji su u najtežim trenucima polagali nade u Gospodina i zagovor Blažene Djevice Marije. Ovdje je uz križ i topove ostala i sveta slika Gospe Snježne koju je prema predaji donio sam princ Eugen Savojski. Ona nas trajno podsjeća da je Kristova ljubav jača od svakog straha, a Marijin Majčin plašt širi se nad svima koji mole u vjeri i nadi. Ovo svetište je i danas mjesto molitve

Od tada je ova čudotvorna slika stoljećima izvor nade, snage i utjehe kršćanima s ovih prostora, ali i onih koji na ovo mjesto dolaze iz udaljenijih krajeva.

Živo svjedočanstvo vjere

Proslava Velikih Tekija započela je tradicionalno dan ranije, na uoćnicu 4. kolovoza. Program je započeo prilikom za svetu ispovijed, a nastavljen grkokatoličkom liturgijom na staroslavenskom jeziku. Zatim je služena sveta

i zajedništva. Osobitu čast ukazao nam je državni tajnik Svete Stolica kardinal **Pietro Parolin** svojom posjetom svetištu prošle godine. Njegova prisutnost bila je znak pažnje pape **Franje** prema našim vjernicima i poziv na ustrajnost u vjeri usprkos svemu«, istaknuo je srijemski biskup Svalina. Kako je kazao, u godini Jubileja Crkva stavlja poseban naglasak na obraćenje tj. vraćanje na izvore kršćanske vjere.

»U ovoj godini obilježavamo 309. obljetnicu velike bitke na Tekijama, pobjede kršćanske vojske. Tada nam je

Blažena Djevica Marija na svoj način pokazala putokaz u vremenima koja nisu bila jednostavna, nego zahtjevna i teška. Siguran sam da je Marija i danas u ovim prilikama i okolnostima u kojima živimo kompas kršćanskom svijetu, na poseban način katoličkom svijetu. Ona nam pravi put kojim želimo ići kao hodočasnici nade. Želimo je moliti za mir naših srca, za mir koji će posvjedočiti naši političari i da u svakom ljudskom srcu zavlada mir. Veseli me što se hodočasnici vraćaju u sve većem broju na ovo svetište. To je poticaj svima nama da još više radimo i više svjedočimo Marijinu vjeru i ljubav«, kazao je biskup Svalina.

Izgradimo izvorni put mira

Biskup mons. Antun Škvorčević u svojoj je propovijedi između ostalog kazao kako su kršćani moćni dio neba, a oni koji su moćni oružjem, moćni su samo dok oružje puca.

»Od završetka bitke za oslobođenje od Osmanlija, ovo svetište je postalo mjesto gdje se čovjek duhovno obnavlja kroz svetu ispovijed, svetu misu i svetu pričest i druge pobožnosti. To imati ovdje u Srijemu na ovoj točki postojanja vjernika katolika, nije mala stvar. Duhovna snaga koja se tim putem stječe je Božje tijelo u nama. To osjećaju vjernici i radi toga se i okupljaju na ovom mjestu. Svjedoci smo okolnosti u kojima se nalazimo, ratovima u svijetu i nemirima na našim prostorima, nekih ljudskih grčeva koji se događaju kada mislimo da ćemo nešto dobiti. Međutim, ovo hodočasničko mjesto kao i cijela poruka evanđelja uči nas da je Bog u Isusu Kristu bio ne protiv čovjeka, nego za čovjeka. Kad god se ulože evangelistički naponi

biti za druge ljude, onda se nalazimo na Isusovom putu gdje izgrađujemo izvorni svijet mira. Za tu nakanu ćemo moliti i za to se stoljećima molilo u ovom svetištu. To su Božje pobjede čije znakove ovdje pronalazimo«, kazao je biskup Škvorčević.

Po završetku svete mise uslijedila je tradicionalna procesija sa svijećama kroz svetište na čelu koje su mladi iz udruge *Prijatelji nade*, koji su hodočastili na Tekije pješice, nosili čudotvornu sliku Gospe Tekijske. Procesija je

završila unošenjem Gospine slike u crkvu gdje je izmolljena posvetna molitva Gospi Tekijskoj.

Na blagdan Gospe Snježne, 5. kolovoza, održana je pobožnost Križnog puta. U 9 sati služena je misa na mađarskom, a u 11 svečana pontifikalna misa na hrvatskom jeziku, ujedno i obilježavanje 309. obljetnice Petrovaradinske bitke i pobjede kršćanske vojske, uz prisutnost članova diplomatskog kora i drugih uzvanika. Središnje slavlje predvodio je također požeški biskup. mons. Antun Škvorčević.

S. D.

Dr. sc. Branko Grisogono, atmosferski fizičar

Superćelije, suše i erozija: upozorenja znanosti koju politika ignorira

»Ako se klimatske promjene ne prepoznaju kao ključna društvena tema, ostat ćemo nespremni. A to znači veće štete, češće krize i gubitak životnog standarda koji danas uzimamo zdravo za gotovo«

Intervju vodio: Ivan Ušumović

FOTO: www.gfz.hr

Dr. Branko Grisogono, koji je bio redoviti profesor u trajnom pozivu na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu i jedan od najistaknutijih hrvatskih atmosferskih fizičara, već desetljećima proučava složene procese koji oblikuju vrijeme i klimu na Zemlji. Njegov znanstveni rad obuhvaća područja mesoskalne meteorologije, atmosferske dinamike, klimatskog modeliranja i turbulencije u graničnom sloju atmosfere, a posebno je poznat po istraživanjima vezanim uz buru, suše, mikroklima i klimatske ekstreme. Profesor Grisogono autor je više od 130 znanstvenih radova i jedan je od najcitiranijih istraživača u regiji u svojoj disciplini. Sudjelovao je u brojnim međunarodnim istraživačkim projektima te svojim doprinosom značajno unaprijedio razumijevanje atmosferskih pojava u mediteranskom i panonskom prostoru. Njegovo stručno znanje sve češće traže i domaći i strani mediji, osobito kada regiju pogode ekstremne vremenske nepogode, poput superćelijskih oluja, suša ili naglih promjena vremenskih obrazaca.

U razgovoru koji slijedi, profesor Grisogono govori o tome kako se klimatske promjene već sada manifestiraju u Hrvatskoj i Srbiji, zašto su naši gradovi sve topliji, što nas čeka u budućnosti ako ne promijenimo pristup, te kako se znanost pokušava izboriti za svoje mjesto u javnim i političkim raspravama o klimi.

► Kako Vi ocjenjujete trenutno stanje kada je riječ o klimatskim promjenama na prostoru Hrvatske i Srbije?

Jasno nam je svima da već uočavamo velike promjene, to su sve trajniji toplinski valovi koji zauzimaju sve veća područja, odnosno površine. Oni ne moraju nužno imati najviše apsolutne temperature, jer energija koja dolazi s klimatskim promjenama se raspodijeli na šira područja i na dulje vrijeme, stoga ne mora postići nove maksimume. To je jedna krajnost, a druga su intenzivna nevremena koja se sada događaju češće, a ljudi i civilizacija postaju sve osjetljiviji, jer smo sve više sofisticiraniji. To su glavne promjene. Toplinski valovi i nagla nevremena

s udarima vjetra koji ruše s kišom i pljuskovima su druge promjene koje vidimo. Neke od važnijih stvari za opstanak su pitka voda i hrana. To su ozbiljne teme za koje mi još nismo sasvim spremni.

► **Jesu li klimatske promjene lokalno specifične i u kojoj mjeri su naši prostori osjetljiviji od nekih drugih dijelova Europe?**

Hrvatska doživljava brze promjene jer smo na Mediteranu, a Mediteran je jedan od najugroženijih naseljenih područja svijeta. Srbija je tu blizu, 500 kilometara zračnom linijom, Mediteran je ovdje izuzetno osjetljiv i zbog promjena u Jadranskom moru i porasta intenziteta i žestine požara. Mediteran je, kada se pogleda lista ugroženih područja, tu uz Arktik gdje živi malo ljudi i dio Antartika, jedan od najugroženijih dijelova svijeta, s tim da mi za Antartik uopće ne znamo što se zapravo zbiva, ali se tamo nešto važno događa zasigurno. Klima nam se apsolutno mijenja, to nam pokazuju biljke, cvjetanje, sve fenofaze, ljeta se mijenjaju, itd. U kompleksnom terenu poput strmog terena, krša ili uskog morskog pojasa promjene su drastične.

► **Spomenili ste superćeljske oluje, tuču razorne snage, što nam to govori o budućnosti?**

Atmosfera u prosjeku postaje sve labilnija, u toplu atmosferu lakše ulazi vodena para, opća cirkulacija atmosfere se mijenja, dugi valovi tzv. Rossbyevi valovi se usporavaju, a pri usporavanju valova dolazi do porasta njihove amplitude. Kada amplitude tih valova naprave tzv. vruće i hladne džepove, može doći do jakih nevremena. Superćelije su počele kod nas biti sve češće, što znači da imamo sve više vlage u atmosferi jer mi, između ostaloga, još uvijek imamo dovoljno vode oko nas. Nismo Sahara, nećemo to ni postati vjerojatno nikada, možda ne ni iza novog ledenog doba za par tisuća godina. Kada ima dovoljno vodene pare, samim tim raste energija u atmosferi. Superćeljski oblaci sa sobom donose i žrtve, u prosjeku strada pet-šest ljudi, a naprave i ogromnu materijalnu štetu. Recimo, u Hrvatskoj je najveća ikad šteta za šume bila za vrijeme nevremena koje se dogodilo 19. 7. 2023. kada su procjene išle preko nekoliko stotina milijuna eura štete. Razorna snaga se pojačava, nadalje mijenjaju se osobine tih oblaka. To više nisu oblaci onakvi kakve sam ih ja učio kada sam to studirao u Oklahomi. Oni danas putuju dulje nego prije, mogu brže putovati i duže žive nego što su prije živjeli. Oni se propagiraju u Srbiju iz Hrvatske najčešće, ali ne i nužno, dakle iz sjeveroistočne Italije preko Slovenije, jugoistočne Austrije pa preko Slavonije u Srbiju. Međutim, oni se mogu početi uskoro razvijati i u Panonskoj nizini i tako preskoče Sloveniju i odmah udare po Vojvodini. Klimatske simulacije ukazuju na to kako će te oluje biti češće dokle god ima dovoljno vlage, ako neko područje postane presuho, onda toga neće biti, tj. oslabit će. Kod nas još uvijek ima dovoljno rijeka, nisu presušile, tu je Dunav, Sava, Tisa, Drava i njihove pritoke. To ne znači da će ih svake godine biti progresivno sve više. Klimatske promjene ne idu monotonim trendom, kada bi išle tako, bilo bih ih jednostav-

no projicirati u budućnost. Tu postoji interna varijabilnost, klima i tlo se pokušavaju prilagoditi. Sve to ima svoje unutarnje varijacije i takozvane dalekosežne klimatske intrasezonske i višegodišnje oscilacije. Na to utječe El Niño, La Niña, i još barem desetak drugih klimatskih varijacija. Nekada one malo primire vremenske uvjete, a nekada ih pojačaju. Sve te višestruke interakcije, one nisu još dovoljno dobro proučene jer neke od njih mogu imati periode od 80-ak godina, a mi nemamo toliko dugo »prava« računalna i dovoljno mjerenja.

► **Koliko je realan strah od češćih suša i kakve će one imati posljedice po poljoprivredu, hidroenergiju i svakodnevni život?**

Poljoprivreda se apsolutno mora prilagođavati i mijenjati, a za sorte koje se uzgajaju od životinja do biljaka, ide se na umanjivanje klimatskih utjecaja i prilagodbu na klimatske promjene. Znam da osječki fakultet jako dobro radi na tome, ekipa oko profesora **Danijela Juga**, radi se i u Zagrebu na agronomskom fakultetu. Isto tako, znam da se radi na proučavanju klimatskih promjena na beogradskom i novosadskom fakultetu kod profesorice **Branišlave Lalić**. Svi oni moraju brzo tražiti koje sorte biljaka i životinja se ovdje bolje prilagođavaju. Na polju hidrologije imamo više problema zato što su građevinari i hidrolozi presporo reagirali na signale klimatskih promjena. Srpski i slovenski hidrolozi su mnogo brže reagirali od hrvatskih, Hrvatska tek sada sustiže na tom polju. Kada nema dovoljno snijega, a snijega ima sve manje u Alpama, onda rijeke imaju niže vodostaje, pa ni hidroelektrane ne mogu proizvoditi dovoljno energije. Recimo, u Francuskoj su u jednom dijelu morali uvesti štednju energije jer se njihove atomske centrale nisu mogle dovoljno hladiti pošto nije bilo dovoljno vode u rijekama. Proizvodnja energije je u srži klimatskih promjena kao jedan od glavnih uzroka klimatskih promjena, onda tu dolazi poljoprivreda, urbanizacija i ostali faktori. Mi nemamo još dobro razvijene sustave kako sačuvati vodu u rijekama kada voda iznenadno dođe kao bujica. Uzmimo primjer, imamo sušu mjesec dana, u roku od 24 sata padne oborina koja tu pripada statistički u dva mjeseca i mi tu vodu ne znamo sačuvati jer nemamo prave sustave. Ona ili prijeđe u poplave ili se povuče u dublje nivoe kraških krajeva kao u Dalmaciji, Gorskom kotaru i u Lici. To su sve inženjerski problemi, ja se time kao fizičar ne bavim, ali vidim da je tu problem i na tome treba intenzivno raditi.

► **Pošto mi ovdje živimo u poljoprivrednom području, što će suše donijeti u pogledu proizvodnje hrane?**

Ovaj dio Balkana će izgubiti barem 30% proizvodnje kukuruza do polovice ovog stoljeća u odnosu na početak ovog stoljeća. Mi ćemo uskoro morati uvoziti kukuruz, a vjerojatno i pšenicu, upravo zbog suša i onda naglih udara nevremena. Ono što mi možemo napraviti u našem dijelu svijeta po tom pitanju jeste da istražujemo nove sorte koje bi sadili i da su one dovoljno isplative. Prvenstveno mislim na neke specifične, stare, vrlo otporne žitarice koje postoje još negdje i na voće i povrće koje

treba dobro osigurati. Za to je potrebno da vlade pritisnu bankare i osiguravajuća društva da oni doista isplaćuju odštete jer to za sada nije slučaj. Potrebno je prilagoditi ekonomski sustav klimatskim i ostalim promjenama. Mi s hranom moramo mnogo toga mijenjati relativno brzo. Ako se klimatske promjene ne prepoznaju kao ključna društvena tema, ostat ćemo nespremni. A to znači veće štete, češće krize i gubitak životnog standarda koji danas uzimamo zdravo za gotovo.

► **Koliko su aktualni sustavi navodnjavanja i vodonog upravljanja adekvatno rješenje za sušu ili ćemo osjetiti posljedice zbog trošenja pitke vode na poljoprivredu?**

Mislim da su uvjeti navodnjavanja napravljeni po starijim normativima. Njih treba drugačije napraviti, posvetiti neka područja s retencijama i da prirodno budu močvar-

da budu robustni. Ne znam kako to točno napraviti, time se bave inženjeri. Naše brane, ceste, gradovi su građeni s neakvim vremenskim skalama i tzv. povratnim periodima koji danas ne vrijede u ovoj novoj klimi. Nova klima je preintenzivna i standardi trebaju biti žilaviji s mogućnošću brze promjene. Cijeli koncept »ratovanja« protiv klimatskih promjena se mora promijeniti u odnosu na prije 50, 100 ili 200 godina. Gradovi imaju velikih poteškoća s pretjeranim betoniranjem, asfaltiranjem, neispravnom gradnjom i otpadom. Mi siječemo previše šuma, više nego što sadimo, gradovi gube parkove zbog izgradnje zgrada koje nisu dobro energetske napravljene. Samo se gleda kako jeftinije nešto napraviti i što više zaraditi. Filozofski je to pogrešan pristup, treba više parkova, svjetlijih materijala, posebno paziti na krovove i pojačavati javni prijevoz kako bi se što manje vozili osobnim autima. Potrebno

je spomenuti ono što je loše kod intenzivnih betoniranja i jakog prometa, stvaraju se sve više ultra fine čestice koje su manje od mikrona. Mi to udišemo, sve je više alergija kod ljudi i više srčanih, moždanih i plućnih bolesti. Općenito, onečišćenje je u velikom porastu.

► **Koliko su danas precizni klimatski modeli u prognoziranju promjena za našu regiju?**

Klimatski modeli u stvari ne rade prognozu jer to je predetaljna i prefina stvar. Oni rade projekciju. Operativni meteorološki modeli daju prognozu za nekoliko dana unaprijed, čak 10 dana, nekad pouzdanije, nekad ne. Klimatski modeli ne mogu to jer ako mi ne možemo prognozirati vrijeme, recimo za sutra za neko mjesto, onda ne možemo ni za tri

godine. Međutim mi možemo dati vjerojatnosti, u tome je glavna snaga klimatskih modela, oni daju vjerojatnost. Jedna statistička mjera plus druga, i to se onda jako dobro može iskoristiti u agronomskim modelima, modelima za šumarstvo, za hidrologiju, bilo kojim ekonomskim i energetske modelima. To isto vrijedi i za naša područja. Srbija ima jako dobro razvijen modelarski klimatski sustav, Hrvatska isto tu ne zaostaje, tako da to ide jako dobro. Pouzdanost jača i ti modeli se stalno razvijaju, a moramo znati da ne postoji savršen model, savršen »model« su jedino priroda i svemir, a ovo čim kažete da je nešto model znači da nešto modelirate, nešto pretpostavljate, nešto aproksimirate, itd. Od turbulencije do tretiranja oblaka, ponašanja tla, ne možete sva zrnca tla staviti u model, ovisi o gustoći računске mreže, tako po Bačkoj ili po Banatu odete recimo na 30 točaka, ali opet između tih točaka postoji prostor. Staviti jednu točku recimo u Apatin, drugu u Sombor, ali između isto postoje točke za koje mi nagađamo što se događa linearnim putem ili bilo kakvim.

► **Što nas čeka za 20, 30 ili 50 godina ako ne dođe do ozbiljne promjene globalne politike?**

Ako se nastavi »business as usual« i ne dođe do bitnih promjena, mi do kraja stoljeća možemo očekivati da

FOTO: HRT.hr

na ili polumočvarna područja. Imamo recimo uz rijeku Savu Lonsko polje, ima dio oko Mačve i nekoliko drugih mjesta. Potrebno je novi širi ekološki pristup, hidrolozi moraju pronaći kako sačuvati vrlo važnu nam vodu. Ne treba trošiti pitku vodu, već reciklirati je i koristiti je za druge namjene. To vidimo na primjeru Izraela koji reciklira sve od morske vode na nadalje. Borba protiv ovih klimatskih promjena ima četiri glavne komponente, jedno je istraživanje klimatskog sustava, drugo je umanjivanje klimatskih promjena, treća točka je adaptacija, a četvrta je odgoj i obrazovanje koje se dosta zanemaruje.

► **Govorili ste o urbanizaciji, možete dodatno pojasniti kako utječe ubrzana građevina na klimatske promjene?**

Klimatske promjene su kasno ušle u standarde građevine, hidrologije, pa čak i arhitekture. Moraju se brzo mijenjati norme u inženjerskim strukama, ovdje konkretno govorim o građevini i hidrologiji. To se odnosi i na strojarstvo i elektrotehniku. Istovremeno, standardi se ne mogu brzo mijenjati jer je to veoma skupo. One se rade po neakvim klasičnim, zastarjelim statističkim metodama. Nemaju dovoljno prognostičke komponente i to je jedno od ključnih stvari koje cijelo čovječanstvo treba provoditi, da ti standardi moraju postati fleksibilniji, a istovremeno

globalna prizemna temperatura, znači temperatura nominalno na 2 metra visine iznad podloge, globalni srednjak, bude preko 4 Celzijeva stupnja više nego što je bilo na kraju 19. stoljeća. To je izuzetno zabrinjavajuće, to je svijet koji mi ne poznajemo. Prvo sam rekao za 50, a za 20 godina to je onda vrijednost od recimo 40% toga, 30 godina je vrijednost od 60%, to je gruba procjena. Srednja razina mora će porasti recimo za pedesetak godina preko pola metra! Na nekim mjestima i više od jednog metra jer ta raspodjela neće biti jednaka, znači da će najviše stradati niske obale, visoke obale će relativno dobro proći. To je samo porast razine mora, a što se događa unutra u moru je druga priča jer će dolaziti do kojekakvih raslojavanja gdje će gornji sloj biti jako topao, donji će zadržati još malo svježine, i to će onda promijeniti floru i faunu. Još je niz drugih efekata što se može dogoditi s tim porastom nivoa mora. Da ne govorimo o eroziji tla, jer kad odu ledenjaci onda podloga postaje tamnija, upija više Sunčevog zračenja, više je podložna vjetru, i dolazi do erozije i gubitka kvalitete tla, pa se opet vraćam natrag na poljoprivredu, vidite nije mi to bila namjera, ali razmišljajući o Vašem pitanju, čovječanstvo nikad nije bilo na ovakvom izazovu.

► **Možete nam reći nešto više o adaptaciji na klimatske promjene?**

Adaptacija je treća točka od one četiri fundamentalne. Proučavanje, smanjivanje, adaptacija ili prilagodba, te odgoj i obrazovanje. Na adaptaciji trebaju prvenstveno raditi društvene znanosti i struke, trebaju raditi prilagodbe obrazovnih sustava, prilagodbe zakona, zakoni se moraju mijenjati u skladu s klimatskim promjenama. Prilagodba ekonomskih mjera i strateških razvojnih linija, dakle ne samo zarada, nego proizvodnja u skladu s moralnim aspektima i održivim razvojem. Tu ulaze uredbe kako se zgrade smiju graditi, kako se treba arhitektura postaviti, a opet je povezano i s istraživanjem i s ublažavanjem klimatskih promjena. Sve te četiri točke su naravno povezane natrag s obrazovanjem. Koliko trošiti energiju, koliko je moralno da ja ovdje sebi puštam klima uređaj u mom stanu, stvaram sebično »moju mikroklimu«, hm, sve je to trenutačno neprilagođeno.

► **Što točno podrazumijevamo pod pojmom mikroklima, i zašto je ona važna?**

Mikroklima je specifična klima nekog malog prostora koji se razlikuje od svog šireg lokalnog ili regionalnog okruženja. To je jedno malo područje koje je drugačije od okolice. Ono u visini ne ide ni preko 10 m od podloge, jer većina ljudi ne živi na preko te visine. Recimo, livada i šuma imaju različitu mikroklimu. Zgrade i prostor između zgrada, Novi Beograd i Kalemegdan imaju drugačiju mikroklimu nego što ima cesta za Zrenjanin. Zatim staklenici gdje se uzgaja povrće, to je isto mikroklima. Velike staje gdje živi više stotina komada stoke, to ima svoju mikroklimu i to je jako važno za svakodnevni život, a to je različito od klime u onom geofizičkom pogledu. Tu postoji onda razlika. Možete zamisliti kako ste na nekoj livadi gdje je sunčano i vruće, naiđete na 200 godina staru

lipu koja je visoka 30 metara, a široka dolje u krošnji 15 metara, ispod nje je sasvim drugačija klima. Mikroklima po horizontali može biti 10-20 metara i po visini koliko je čovjek visok.

► **Koliko su institucije spremne za klimatske izazove? Da li se znanstveni podaci dovoljno uzimaju u obzir u donošenju odluka i kreiranju politika?**

Većina naših institucija su nominalno, tj. verbalno spremne za klimatske izazove i to govore u medijima, sastancima i kad sjedite se s njima mislite – evo konačno je krenulo. Ali onda se ništa ne događa pet godina dok ih ne pritisne EU ili neki peti zakon. Znanstveni podaci, evo sad ću biti malko i ironičan, su političarima i ostalim donositeljima odluka zanimljivi, ali istodobno irelevantni za njihov posao i karijeru. Naravno, postoje rijetki i svijetli izuzetci od njih kojih ima možda 5%. Klimatolozi i oceanografi su rekli da se o tome već govori preko 30 godina, a do sad je vrlo malo učinjeno. Moramo biti svjesni kako ove aktualne klimatske promjene idu eksponencijalno, pogotovo u moru i oceanu.

► **Kako se pripremiti za budućnost i kako prilagoditi svoje navike klimatskim promjenama?**

Pojedinac i obitelj ne mogu puno učiniti, ali kolektivno svi zajedno možemo učiniti određene promjene. Jedna je da reagiramo i pritišćemo javne ustanove, posebno političare, a unutar svog doma da pazimo kako trošimo energiju, trošiti vodu racionalno, a ne koliko bi možda htjeli. Ne treba toliko slijepo pratiti modu, odijevanje, kao što nam se sugerira na televiziji, nego pametno kupovati garderobu i pokušati je prilagoditi novim uvjetima ili je nekome pokloniti. Što minimalnije trošiti plastične vrećice, umjesto njih koristimo krpene vrećice, birajmo garderobu i obuću na način da one mogu dulje vremena biti i postojati za nas. Treba otići iz one priče – u novi razred u novim cipelama. To je nakaradno. Osim ako djetetu noga raste, naravno, ali onda možda može dijete od prijatelja ili od rodbine naslijediti neke cipele, one se očiste, operu i može se ponovno nositi. Ja nosim odijela od svojih prijatelja, ja se ne sramim toga, uzimam samo zato da što manje kupujem. Znači potrošački mentalitet mora ići dolje. Treba provoditi što više vremena vani na zraku i očuvati svoj unutarnji mir – eto to je moja poruka.

► **Ima li nakon svega što ste rekli mjesta za optimizam?**

Trebalo bi biti mjesta za optimizam. Globalni smjer je za sad totalno pogrešan. Momentalno nema optimizma, ali nadam se kako će se uskoro pojaviti dugoročni optimizam. Kratkoročni mislim da ne postoji jer su tu nekoliko desetina aktivnih ratnih područja na zemaljskoj kugli, emigrantske krize, na nekim velikim mjestima se pale šume u Africi i Amazoniji. Znamo da Europa drži jedan govor, a iznosi radioaktivni otpad u nerazvijene zemlje. Mislim da kada ovi vlastodršci umru i kada njihova djeca vide što su im roditelji i djedovi napravili, da će onda oni za svoju djecu malo više brinuti i da će prestati ratovanje jer zemaljska kugla je samo jedna.

Dužijanica u Đurđinu

Zahvalni za još jednu žetvu

Đužijanica, kao običaj zahvale Bogu za plodove žetve i pohvale čovjeku za rad, ima veliki značaj i za bunjevačke Hrvate u Đurđinu. To je pokazala i ovogodišnja seoska svetkovina, održana u nedjelju, 3. kolovoza.

Središnji dio *Dužijanice*, misa zahvalnica služena je u crkvi sv. Josipa Radnika. Misno slavlje predvodio je karmelićanin iz Zagreba o. **Mato Miloš**, uz koncelebraciju župnika preč. **Daniela Katačića**, vlč. **Franje Ivankovića** i mons. **Andrije Anišića**, koji je ujedno i predsjednik UBH-a *Dužijanica*.

pratnji malih bandaša – **Marija Ivkovića Ivandekića** i **Marte Bako**.

Bandaš i bandašica izrazili su čast i zahvalnost što su izabrani predvoditi značajnu seosku manifestaciju.

»Od djetinjstva idem na *Dužijancu*, i čast mi je što sam izabran od svih momaka koji su to mogli biti. Ponosan sam i osobno mi znači što sam dio *Dužijance*, kao tradicije koja

Veza s korijenima

O. Miloš je u propovijedi, među ostalim, istaknuo važnost vjere i rada u životu te naglasio kako je *Dužijanca* izraz vjerskog, ali i kulturnog i nacionalnog identiteta ovdašnjih Hrvata. Poručio je mladima da njeguju svoj vjerski i nacionalni identitet kao i da ostanu rasti u selu gdje su njihovi korijeni.

»Koliko smo desetljeća i stoljeća živjeli ovdje na ovim prostorima pod raznim državama i kraljevinama, i opstali. Zašto smo opstali? Jer smo imali Crkvu, jer smo imali vjeru, jer smo imali svećenike, redovnike i redovnice koji su nas odgajali u duhovnom životu i u svijesti korijena narodnoga. Dragi Đurđine, plodan si, širok, radostan i veseo. Budi to, i uvijek zahvali Bogu za svako jutro kad se probudiš, za svaki dan kojega proživiš, a navečer izmoli se i lijepo leži da otpočinješ pa opet ujutro ustaneš na hvalu i slavu Bogu«, kazao je o. Miloš.

Na značaj *Dužijance* za mještini hrvatski puk ukazao je i župnik preč. Daniel Katačić.

»Na *Dužijancu* smo ponosni, ona nas uvijek podsjeća da za sve što smo dobili trebamo Bogu zahvaliti. Lijepo je to pokojna **Verica Dulić** zapisala u jednoj pjesmi: 'Triba Bogu za sve falu dati'. A evo srpanj je zaista 'vridnih ruku dilo obuko u zlato', kako je ona rekla. Imali smo zaista lijepu i obilnu žetvu, na tome Bogu hvala. Također, *Dužijanca* kao manifestacija bunjevačkih Hrvata uvijek nas povezuje i s našim korijenom, a to je hrvatski identitet«, kaže preč. Katačić.

Bandaški parovi – nositelji svečanosti

Ovogodišnji nositelji žetvene svečanosti u Đurđinu su bandaš **Ivan Šarčević** i bandašica **Dragana Musin** u

se treba očuvati«, kaže bandaš Ivan Šarčević.

Sliku u tehnici slame s grbom pape Lava XIV., kao simbol ovogodišnje seoske dužijance, izradila je slamarka **Marija Vidaković**. Tradicionalno, na svečanosti su sudjelovala djeca i mladi odjeveni u bunjevačku nošnju a crkva je bila ukrašena klasovima i vijencima od žita, kao simbolima žetvene svečanosti.

Program proslave nastavljen je navečer. U sklopu akademije *Rič pod đermom* predstavljena je monografija *Bunjevačke kraljice – Duhovski običaj bunjevačkih Hrvata* **Milane Černelić** i **Tamare Štricki Seg** objavljena ove

godine u nakladi Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Knjigu je predstavila njezina glavna urednica **Katarina Čeliković**, ukazavši, među ostalim, na važnost njegovanja i bilježenja običaja poput *kraljica*. Tijekom programa nastupile su *kraljice* koje djeluju u okviru HKPD-a **Matija Gubec** u Tavankutu. Prikazana su i dva filma koje je za ZKVH snimio **Srđan Simijanović**: o nematerijalnoj kulturnoj baštini Hrvata u Srbiji te o bunjevačkim *kraljicama*. Uslijedilo je *Bandašicino kolo* koje je u plesu i druženju okupilo različite generacije.

D. B. P.

Kruh – znak života i Božje providnosti

Posljednja seoska *Dužijanica*, pred proslavu središnje žetvene svečanosti bujnjevačkih Hrvata u Subotici, održana je u nedjelju, 3. kolovoza u Mirgešu u Domu kulture.

Nositelji mirgeške *Dužijance* bili su tavan-kutski bandaš **Nikola Vujić** i zamjena tavan-kutske bandašice **Ane Skenderović**, **Lucija Vukov**, skupa s malim bandašom i bandašicom **Nikolom Vojnićem Mijatovim** i **Danicom Iršević**. Proslavi su, kao i na svim ostalim seoskim žetvenim svečanostima, prisustvovali i nositelji središnje gradske *Dužijance* – bandaš **Tomislav Ivanković** i bandašica **Marija Dulić**.

Predsjedatelj svete mise prikazane kao zahvala Bogu na novome kruhu bio je vlč. **József Koleszár**, župnik u Kraljevom Brigu i Nosi, uz koncelebraciju župnika tavan-kutske župe Presveto Srce Isusovo vlč. **Marijana Vukova**.

»Danas, kada je žetva završena i kada novi kruh stoji pred nama, zapitajmo se – koliko ruku je radilo da bi taj kruh nastao; koliko truda, znoja, nade i brige stoji iza svake štruce; koliko toga nije bilo u našim rukama (vrijeme, kiša, oluje, vrućina, štetočine, niska cijena za rod)? Žetva nas uvijek podsjeća na to da mi ljudi nismo gospodari života već smo samo Božji skromni suradnici. No naš trud je potreban, ali ipak sve ovisi o Božjoj milosti. Što ćemo učiniti s onim što smo ove godine primili? Hoćemo li samo spremati i gomilati ili ćemo dijeliti i zahvaljivati, svjesni da ništa nije samo naše. Danas, kada zahvaljujemo za žetvu i kruh, sjetimo se kako je u Svetome pismu kruh uvijek bio više od hrane, on je bio znak Božje providnosti. Novi kruh koji danas blagoslivljamo i prinosimo

nije samo obična hrana nego i simbol. Kruh je znak života, stoga i svakodnevno molimo 'kruh naš svagdanji daj nam danas'. Kruh je ujedno i znak zajedništva – iz jednoga kruha nastaju mnoge kriške kruha, kao što iz jedne Crkve živimo svi i to kao braća i sestre. Kruh nas podsjeća i na Krista – u euharistiji Krist Isus daje sebe za nas pod prilikama kruha. Zato se danas pitajmo jesam li i ja kruh za nekoga drugoga, jesam li hrana za dušu i tijelo drugima i to upravo po ljubavi, dobroti, služenju. Zahvalnost nije samo riječ, ona nije samo jedna lijepa tradicija, ona je prvenstveno stav srca, ona treba postati nutarnja potreba srca čovjeka. Zahvalno srce ne uzima ništa zdravo za gotovo, ono ne kaže – zaslužio sam, nego – hvala Ti, Gospodine. Ova nam današnja svetkovina nije samo

pogled unazad, nego donekle i pogled naprijed. Zahvaljujemo Bogu na plodovima, ali molimo i za ono što nam dolazi – da zemlja i sljedeće godine bude rodna, da bude mira i radosti, da nikome ne nedostaje kruha, kako tjelesnog tako i duhovnog«, rekao je, među ostalim, vlč. Koleszár, koji je ujedno i ravnatelj svećeničkog doma *Jozefinum*.

Nakon mise, u dvorištu Doma kulture održano je druženje uz tamburaše i igru u kolu.

I. Petrekanić Slč

Dužijanica 2025. – najava događanja

115. *Dužijanica* – pod geslom »Hodočasnici nade«

U povodu održavanja središnje proslave žetvene svečanosti bunjevačkih Hrvata *Dužijanica*, u utorak je održana konferencija za novinare na kojoj su se predstavnicima medija obratili predsjednik Udruge bunjevačkih Hrvata *Dužijanica* mons. dr. **Andrija Anišić**, direktor Udruge **Marinko Piuković** i potpredsjednica **Ljiljana Dulić**.

Mons. dr. Andrija Anišić ovom je prigodom istaknuo duhovnu i kulturnu vrijednost ove tradicionalne manifestacije.

»*Dužijanica* koju organiziramo zahvala je Bogu za završetak žetve i kruh svagdašnji i pohvala čovjeku i njegovu radu, kako onom na našim plodnim njivama tako i onom u tvornicama i u uredima, kao i intelektualnom, kulturnom

i pratioci bandaša i bandašice koji će biti izabrani u petak u okviru Tamburaške večeri. Iz crkve sv. Roka u svečanoj povorici na zapregama oni će poći u katedralu gdje će u 10 sati započeti sveta misa zahvalnica 115. *Dužijance*. Svetu misu će predvoditi i održati prigodnu propovijed, u zajedništvu s našim biskupom **Franjom Fazekasom**, naš dragi gost mons. Mirko Štefković. Duhovni dio programa središnje proslave ovogodišnje *Dužijance* završit će posjetom grobu mons. **Blaška Rajića** u Kerskom groblju u 19 sati«, najavio je mons. dr. Andrija Anišić.

Središnja proslava *Dužijance* 2025.

i duhovnom radu. U četvrtak u okviru središnje proslave *Dužijance* u 19 sati, u HKC-u *Bunjevačko kolo* Katoličko društvo *Ivan Antunović* slavi svoj dan i priređuje tradicionalnu Književnu večer. U okviru nje bit će predstavljena nova knjiga o. **Mate Miloša** iz Zagreba pod naslovom *Govori vam sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić, karmelićanin*. O. Gerard je Hrvat-Bunjevac rodom iz Đurđina. On je jedini kandidat za blaženika i sveca iz naše biskupije. U okviru večeri bit će dodijeljene i godišnje nagrade Društva te proglašeni pobjednici u aranžiranju gradskih izloga u duhu *Dužijance*. U subotu u 18 sati, u katedrali-bazilici sv. Terezije radosno dočekujemo biskupa – gosta ovogodišnje *Dužijance*, a to je naš dugogodišnji suradnik mons. **Mirko Štefković**, zrenjaninski biskup. Na kraju večernje molitve bit će predstavljena kruna ovogodišnje *Dužijance* na kojoj se nalazi logo svete i jubilarne 2025. godine. U nedjelju, u 9 sati u crkvi sv. Roka bit će blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašice. Ondje će se okupiti svi bandaši i bandašice iz mjesta u kojima je ove godine proslavljena *dužijanica* kao

8. kolovoza

- Izložba rukotvorina – tijekom dana, Gradski trg, Subotica
- Izložba radova od slame nastalih na XL. Sazivu kolonije slamarki u Tavankutu – Vestibil Gradske kuće, Subotica
- 19 sati
- Tamburaška večer – Gradski trg, Subotica
- predstavljanje bandaša i bandašice i izbor pratioca, proglašenje najljepšeg izloga, Gradski trg, Subotica – 20.20 sati

9. kolovoza

- Svečana Večernja – katedrala bazilika sv. Terezije Avilske – 18 sati

- polaganje vijenca od žita na spomenik Risaru i spomen-bistu Blaška Rajića – park ispred Gradske kuće – 19.30 sati
- Skupština risara – Gradski trg, Subotica – 20 sati
- Nastup folklornih ansambala, Gradski trg, Subotica – 20.20 sati

10. kolovoza

- Blagoslov i ispraćaj bandaša i bandašica – crkva sv. Roka, Subotica – 9 sati
- Povorka do katedrale sv. Terezije Avilske – 9.15
- sveta misa zahvalnica – katedrala sv. Terezije Avilske, Subotica
- Svečana povorka kroz grad, predaja kruha gradonačelniku, Gradski trg, Subotica – 12 sati
- posjet grobu Blaška Rajića, Kersko groblje, Subotica – 19 sati
- Bandašicino kolo, Gradski trg, Subotica – 20 sati

31. kolovoza

- Proštenje na Bunariću – 10 sati

Sara Žurovski, karijerna savjetnica u *Caritasu Srijem*

Lijepo je svjedočiti nečijem uspjehu

»U svom savjetodavnom radu oslanjam se na znanja i razumijevanje socijalnog i emocionalnog razvoja djece i mladih, koje sam stekla tijekom studija. Fokusiram se na društveni kontekst u kojem mladi odrastaju, njihove izazove u prijelaznim fazama života«, kaže Sara Žurovski

Sara Žurovski je rođena i odrasla u Srijemskoj Mitrovici gdje se školovala do srednje škole. Nakon završetka srednje škole upisuje fakultet u Novom Sadu, smjer medicinske rehabilitacije. Međutim, iako je voljela učiti i otkrivati nove stvari o ljudskom tijelu, nije je zanimalo profesionalno se baviti fizioterapijom. Ono što je često voljela raditi tijekom studija bila su putovanja i stjecanje novih iskustava i poznanstava. Tako je tijekom srednje škole boravila na programima *Eco Heritage Task Force* koje provodi Hrvatska matica iseljenika. Ovaj program okuplja mlade hrvatskog podrijetla iz čitavog svijeta koji se angažiraju volonterskim radom u očuvanju lokalnih zajednica u Hrvatskoj. Tijekom studija pridružuje se programu *Work and Travel* koji joj omogućuje da preko ljeta radi i putuje u Sjedinjene Američke Države. Ovo prvo prekooceansko putovanje u njenom životu pokrenulo je u njoj još veću zainteresiranost k istraživanju novih tema kojima bi se mogla baviti u budućnosti.

Putovanja i radni angažman

Poslije iskustva s *Work and Travel* programom u SAD-u, počela je istraživati i druge destinacije poput: Hong Konga, Ujedinjenih Arapskih Emirata, Kostarike...

»Na tim putovanjima bila sam radno angažirana kao mentor na ljetnim kampovima za djecu i mlade. Ovo iskustvo mi je omogućilo da putujem na razna mjesta ali i da zaradim. Ljetni kampovi su uključivali vođenje radionica i kampova u prirodi, gdje djeca i mladi imaju priliku kroz zanimljive igre i aktivnosti razvijati samostalnost, odgovornost i emocionalnu stabilnost, ali i druge socijalne vještine. Ovaj koncept 'učionice bez zidova' mi se jako svidio. Šetnja kroz šumu, veslanje, ronjenje, penjanje na umjetnu stijenu, jahanje, izrađivanje nakita od prirodnog materijala. To su samo neke od aktivnosti koje su bile dio programa ljetnih kampova«, kaže naša sugovornica.

Kako kaže, kroz sve te aktivnosti naučila je mnogo novih stvari o sebi, usavršila svoje vještine i poboljšala komunikaciju na stranom jeziku. »Ovakva iskustva su bila most između teorije i prakse. Sve što sam na fakultetu

učila o razvoju djeteta, socijalno-emocionalnom učenju i pedagogiji, imalo je više smisla kada sam to vidjela i u praksi. Učenje kroz iskustvo učvrstilo je moje razumijevanje i dalo mi sigurnost u radu s djecom i mladima, koje mi je značilo po povratku u Srbiju«, kaže Sara.

Nastavak studija u Izraelu

Međutim, nije htjela tu stati. Imala je želju upisati master studije. Odlučila se za Izrael.

»Ideja za upis master studija došla je spontano, sa željom da se nastavim usavršavati ali i putovati u nove zemlje. Nakon četiri godine putovanja i rada s djecom i mladima u ljetnim kampovima, shvatila sam da imam posebno interesiranje i želju za rad u pedagoškim ulogama.

Tako sam se 2020. godine počela raspitivati i tražiti master studije u inozemstvu koje bi se uklopile u moja interesiranja i budžet. Većina master studija u Europi su vrlo skupa, samim tim i neprihvatljiva zbog čega sam počela tražiti i aplicirati za studentske stipendije. Izrael je na prvi pogled izgledao kao vrlo neobična destinacija ali njihov program master studija za razvoj djeteta me je odmah privukao. Sveučilište u Haifi, na kome se nalazio ovaj master, nudio je i stipendije za internacionalne studente što mi je dalo nadu da konkuriram. Kada sam dobila oba-

vijest o prijemu i odobrenju stipendije, bilo mi je jasno da je Izrael izabrao mene, a ne obrnuto», kaže Sara.

Pun naziv master studija je Međunarodni magistarski studij dječjeg razvoja. Trajao je godinu dana. Fokus je na proučavanju rasta i razvoja djece u ranom dobu, kako sredina, obrazovni sistem i društvo mogu utjecati na fizički i psihički rast i razvoj djeteta.

»Adaptacija u Izraelu nije bila laka. Puno iskustava je obilježilo samu pripremu za odlazak i putovanje u Izrael pogotovo što se sve dešavalo u vrijeme pandemije virusa korone. Dolazak u novu sredinu, s drugačijim jezikom, kulturom i obrazovnim sistemom, zahtijevalo je puno fleksibilnosti i otvorenosti s jedne strane, a s druge strane sve te novine i izazovi davali su mi dodatnu snagu i motivaciju za rad i učenje. Uz podršku mentora i kolega, i naravno svojih bližnjih od kuće, brzo sam pronašla svoje mjesto. Taj period života je bio vrlo uzbudljiv i intenzivan. Sjećam ga se s radošću, pogotovo kada se čujem s prijateljima koje sam tada upoznala, a koji su danas rašireni svuda po svijetu«, kaže Sara.

Studiranje u Izraelu donijelo joj je uvid u potpuno drugačiji pristup obrazovanju koji je temeljen na interaktivnosti i istraživanju, i nije toliko teorijski orijentiran.

»Naša predavanja su se često sastojala od grupnih diskusija o različitim praksama i metodama koje postoje u zemljama iz kojih dolazimo. Osim toga, često smo imali terenske posjete drugim školama, vrtićima i ustanovama za djecu koja su se nalazila u gradu i drugim dijelovima zemlje. To nam je omogućilo da obiđemo razna mjesta u Izraelu. S obzirom da smo bili međunarodni studij, kolege s mog smjera dolazili su iz raznih krajeva svijeta: Kina, Kanada, Gruzija, Indija, SAD... Ova multikulturalnost davala je diskusijama i razgovorima posebnu draž i ljepotu. Osim međusobnog upoznavanja i razmjene iskustava, stjecali smo nova prijateljstva i poznanstva koja su nam pomogla da se bolje uklopimo u život u novoj zemlji«, navodi Sara.

Rad s djecom i mladima

Nakon povratka u Srbiju nastavila je raditi u oblasti obrazovanja i rada s mladima. Uključila se u projekte koji se bave neformalnim obrazovanjem, a kroz projekat *YourJob* počela je raditi u *Caritasu Srijem* kao karijerni savjetnik koji se bavi temom zapošljivosti mladih.

»Također sam, zajedno sa svojim prijateljima, osnovala i inicijativu *Soko kamp*, edukativne programe i inicijative namijenjene djeci i mladima, kroz koji sam povezala svoje znanje iz razvoja djeteta s iskustvom rada na otvorenom, fokusirajući se na emocionalne, socijalne vještine i

mentalno zdravlje. Na ovim kampovima cilj je bio uključiti djecu u aktivnosti i igre u prirodi, a isključiti ih s interneta i telefona. Mnoge igre, metode, ideje i znanja koje sam naučila u inozemstvu imala sam priliku primijeniti ovdje u Srbiji, što mi je umnogome pomoglo u realizaciji ove ideje u lokalnoj zajednici. Iako se na prvi pogled može činiti da karijerno savjetovanje nije direktno povezano s razvojem djeteta, kroz svakodnevni rad uviđam koliko su te dvije oblasti isprepletene. U svom savjetodavnom radu oslanjam se na znanja i razumijevanje socijalnog i emocionalnog razvoja djece i mladih, koje sam stekla tijekom studija. Fokusiram se na društveni kontekst u kojem mladi odrastaju, njihove izazove u prijelaznim fazama života«, navodi Sara Žurovski.

I kako na kraju razgovora kaže, jedan od najljepših dijelova tog posla je biti svjedok nečijeg uspjeha i ostvarenja. Kada vidi da je netko pronašao sebe, dobio posao ili se odlučio za novi korak u karijeri zahvaljujući podršci koju su dobili, to joj daje osjećaj svrhe i potvrde da ono što radi ima smisla.

»Planiram nastaviti baviti se radom i inicijativama koja se tiču mladih i djece. To podrazumijeva i uključivanje i podršku organizacijama u lokalnoj zajednici koje se bave ovom i sličnim temama. Također, planiram se dodatno usavršiti u pisanju i implementaciji novih projekata kao i tema poput javnih politika za mlade, zapošljavanja i mentalnog zdravlja. Posebno bih voljela da se osvrnem i naučim više o razvoju adolescenata i načinima kako omladinske politike i omladinski radnici mogu više uključiti i motivirati mlade da aktivno participiraju u zajednici. Znanja i vještine o ovim i sličnim temama mogu se proširiti na programima kao što su *Erasmus+*. Već nekoliko puta sudjelovala sam na obukama koje se tiču omladinskog rada i liderstva u Španjolskoj, Njemačkoj i Poljskoj. Ovaj vid usavršavanja i programa preporučam svim mladima i onim starijima koji se u svom radu bave pitanjima koja se tiču položaja mladih u današnjem društvu«, zaključuje naša sugovornica.

S. D.

Stipan Milodanović, filmski autor iz Subotice

Doživljaj slobode u kadrovima

Od 1991. do danas snimio je više desetina filmova, od kratkih, preko srednjemetražnih i dugometražnih do dokumentarnih ostvarenja i smatra se jednim od začetnika niskobudžetne videoprodukcije u Srbiji

Stipan Milodanović (Subotica, 1974.) filmski je stvaralac autentične niskobudžetne video estetike i autorskog pristupa. Prema mišljenju struke, njegove filmske forme »variraju od dokumentarnog zapisa i intervjua, do nadrealnog i neo-realnog«. U svojim ostvarenjima često se služi elementima komedije, pa i parodije.

Od svojih početaka 1991. do danas snimio je više desetina filmova, od kratkih, preko srednjemetražnih i dugometražnih do dokumentarnih ostvarenja i smatra se jednim od začetnika niskobudžetne videoprodukcije u Srbiji. Naime, Milodanović filmove snima s »nikakvim« ili minimalnim sredstvima, pojavljujući se u ulozi scenarista, redatelja, snimatelja, montažera, glumca... U njima mahom glume njegovi poznanici, velikom većinom amateri.

»Stvaram bez interesa, a stvaranje je za mene doživljaj i potvrda vlastite slobode, na konstruktivan način. Niskobudžetni pristup omogućio mi je da samostalno učim i razvijam se. O tome kako se snalaziti i rješavati probleme na filmu puno sam naučio od **Želimira Žilnika**, čiju sam filmsku školu u Subotici pohađao i s kojim sam kasnije surađivao, primjerice kao asistent režije u dokumentarnom filmu *Evropa preko plota*. Volim rješavati probleme, iskoristiti postojeće resurse, improvizirati, jer što je definicija inteligencije do snalaženja u novim situacijama«, pojašnjava on.

Raznoliki opus

Njegov je opus bogat i raznolik a kao poznatija ostvarenja izdvajaju se: dugometražni putopisni film *Putevima Tibora Sekelja*, dugometražni igrani film *Prvi radni dan*, srednjemetražni igrani filmovi *Laredo* i *Blajndmen*, dokumentarni film *Puni trbusi prazna filozofija*, kratki film *Naličje birokratije*, ali i recimo kratki crtani film *Sritna Nova Godina*.

»Godine 1991. osnovao sam vlastitu video i filmsku produkciju *Ulješura pictures*. Prvi film je bio *Kad sveci* što je prijevod pjesme *When the Saints Go Marching In*. Tad još nisam imao kameru, pa je pomogao jedan stariji snimatelj. Prvi je film snimljen u potpunom neiskustvu ali mi je donio veliku radost nastajanja nečega i toga da će to što smo napravili ostati vidljivo. Uskoro sam kupio prvu kameru, pa sam mogao puno češće i više snimati. Tih 90-ih svaki korak u razvoju produkcije je bio velik. Prvi

YouTube arhiva

Filmove, spotove, emisije i druge videe s Milodanovićevim potpisom, njih oko dvije stotine, možete pronaći na njegovom YouTube kanalu: Stipan Milodanović (@stipnam).

rez kad je ispao dobar, a tada se radilo na VHS traci, prvo titlovanje... Najviše sam snimao 1998. i 1999. godine, po deset-petnaest kratkih filmova godišnje. Za 34 godine tehnika se mnogo razvila da sad mogu raditi kvalitetnu sliku, zvuk, ono što je nekad bilo teško zamislivo. Drago mi je da su u mojim filmovima, kao svjedočanstvo vremena, ostali snimljeni neki ljudi, objekti ili klubovi u gradu kojih više nema«, priča Milodanović.

Kako navodi, najponosniji je na film *Putevima Tibora Sekelja* koji je rađen sedam i pol godina. Sekelj je bio

subotički avanturist-istraživač koji je 60-ih godina prošlog stoljeća obišao cijelu Južnu Ameriku te živio s domorocima i o tome je ostavio brojne zapise. Puno godina kasnije Milodanović sa suputnikom **Josipom Fileom** kreće istim stazama:

»*Putevima Tibora Sekelja* bio je vremenski i financijski najveći projekt. Godine 2005. boravili smo 47 dana u Južnoj Americi i za to vrijeme prešli oko 20.000 kilometara i snimili više od 50 sati materijala i 3.500 fotografija, na temelju čega je nastao taj putopisni film. Prikazan je i na međunarodnom skupu esperantista u Mađarskoj, budući da je Sekelj bio svjetski poznati esperantist«, kaže on.

U filmskom esnafu Milodanović će ostati upamćen i kao pokretač i organizator Jugoslovenskog festivala jeftinoga filma (JFJF), koji je održavan u Subotici od 1998. do 2001. godine. JFJF bio je važna točka susreta kreativaca od kojih su danas mnogi priznati u kreativnim industrijama u Srbiji.

Spotovi, *INKognito*, KLJUN...

Milodanovićev kreativni angažman vidljiv je i u drugim područjima, manje ili više srodnim filmu. Primjerice, autor je više od pedeset muzičkih spotova – mahom za lokalne tamburaške ansamble (*Biseri*, *Ravnica* i *Hajo*) i rock bendove.

»Kod spotova za tamburaške ansamble bavio sam se i etno elementima, nadam se da će to ostati kao dio baštine kojem će se ljudi rado vraćati. Kad već spominjemo etno motive, imam i jedan intemezzo film o *disnotoru*«, dodaje on.

Prvi radni dan

Od 2001. do 2002. Milodanović je radio radijski i TV serijal *INKognito*. Snimio je preko 100 epizoda o zanimljivim događajima i ljudima u Subotici.

Djelovao je i na širem kulturnom planu, prije svega kroz KLJUN (Klub ljubitelja umjetnosti i nauke) koji je s prijateljima iz generacije osnovao 1994. godine. KLJUN je priredio mnoge koncerte, izložbe, tribine, predstave i maskenbale, ekološke akcije, turnire u videoigrama, šahu,

pikadu, čak i laganju. Imali su i školu stripa te izdavali poeziju, prozu, fanzine, stripove te kompilacije subotičke glazbene scene.

Poznat po svojoj duhovitosti, Milodanović je nastupao kao jedan od prvih stand-up komičara u Subotici.

Pomalo se bavi i glazbom, koja inače ima važnu ulogu u mnogim njegovim filmovima. Snimio je i par pjesa-

Putevima Tibora Sekelja

ma poput *Tramvajske uspavanke* ili *Šalaj Bačko* (koju je izveo na *Festivalu bunjevački pisama* u Subotici).

Za svoj filmski rad dobio je nagradu Kulturno-prosvjetne zajednice Subotice *Dr. Ferenc Bodrogyvári*, a za film *Putevima Tibora Sekelja* nagradu *Veliki šumski patuljak* na Reviji nezavisnih off filmova Srbije *Srpski Hollywood* na planini Rudnik.

Pisaći stroj iz djetinjstva

A njegov kreativni put započeo je još u osnovnoj školi kada je pokazivao interes za pisanje kratkih priča, posebice znanstveno-fantastičnih, i strip. Tu napominje i ulogu koju su na tom putu imali njegovi roditelji.

»Bio sam pretplaćen na SF časopis *Alef*, čitao sam klasičke poput **Asimova**, **Vernea**, **Huxleya**. Imao sam veliku podršku roditelja koji su mi nakon drugog razreda osnovne škole kupili pisaći stroj. To je bila velika stvar za mene, na njemu sam pisao priče. Eto, ne moraju se kupovati samo igračke, već i pisaći stroj je divan poklon«, navodi Milodanović dodajući kako je kasnije, 1998., objavio i knjižicu kratkih priča *Zbirka iz uma*.

Na kraju razgovora, dotaknuli smo se i planova. Kako kaže, onih filmskih trenutno nema, ali ima želju napisati *Tajni rječnik čudesnih fraza*, u prijevodu na više stranih jezika. Ideja nije tako jednostavna kako zvuči, stoga je najbolje sačekati i vidjeti što će od toga biti. A ne sumnjamo da će, poput njegovih kadrova, priča i javnih akcija, biti »stipanovski« autentično.

D. B. P.

Međunarodna likovna kolonija *Bunarić*

Fundus Kola bogatiji za preko 70 likovnih djela

»Slikari jako vole doći na ovu našu koloniju, nijednom poziv nije odbijen, naprotiv, ljudi zovu i žele doći jer su čuli od drugih kolega da je atmosfera jako ugodna i da nastaju lijepa djela«, kaže Josipa Križanović. »Motivi su različiti i trebaju biti različiti, tu su i različite tehnike, imamo akvarel koji je sve rjeđi, imamo ekspresionista kojih gotovo da više i nema. Ova je kolonija i po godinama i po kvaliteti vrlo zapažena i ovdje i u svijetu«, istaknuo je Mile Tasić

Izložba slika nastalih prošle godine na XXVIII. Međunarodnoj likovnoj koloniji *Bunarić* otvorena je 31. srpnja u svečanoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo*, čiji je likovni odjel njezin organizator. Tom je prigodom započeo i XXIX. saziv ove kolonije tijekom kojeg je nastalo preko 70 djela akademskih odnosno amaterskih slikara. Izložba se mogla pogledati do 3. kolovoza.

Zapažena kolonija i po godinama i po kvaliteti

Na prošlogodišnjem sazivu sudjelovali su slikari iz pet država, a na izložbi se moglo vidjeti 43 slike. Ove godine ugošćeno je 20 slikara iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine,

botičanina koji je podrijetlom iz Bjelorusije gdje je bio ravnatelj tamošnje Galerije suvremene umjetnosti, a sad već niz godina živi u Subotici. Svake godine ima nešto novo, financijski okviri možda pritiskaju ali ih uspijevamo premostiti i u neakvim skromnijim okvirima ne dozvoljavamo da ovo utihne. Slikari jako vole doći na ovu našu koloniju, nijednom poziv nije odbijen, naprotiv, ljudi zovu i žele doći jer su čuli od drugih kolega da je atmosfera jako ugodna i da nastaju lijepa djela. Što se tiče motiva, slikari iz Subotice i okruženja uglavnom slikaju one vezane za našu tradiciju (nošnja, salaši, njive, ris...), grad, secesiju, a za goste je to svojevrsni izazov pa i oni imaju želju svojim slikama zabilježiti nešto slično«.

Ovogodišnju Međunarodnu likovnu koloniju *Bunarić* otvorio je likovni kritičar **Mile Tasić**.

»Kada se postavlja izložba ovakvoga karaktera, čini se da se ponavljamo iz godine u godinu. Zamislite da to nije istina, jer je svaka godina zapravo nova za sebe. Nova od vas umjetnika, jer svatko od vas jeste u novom izazovu. Kada vas pozovu na sljedeće druženje, već razmišljate što ću, kako ću drugačije, kvalitetnije, bolje, isprobati neku dru-

gu tehniku, neki drugi motiv, s tim da ovdje ništa nije nametnuto. Važan je i taj neki natjecateljski duh, natjecanje i sa samim sobom kako bi bili bolji svake naredne godine. Hrabrost je jedna od karakteristika koja je izuzetno bitna za umjetnika, budite vrlo hrabri, vrlo smeli u svojim ostvarenjima i nastat će kvalitetnije djelo jer ćete tako ostaviti više energije na platnu. Motivi su različiti i trebaju biti različiti, tu su i različite tehnike, imamo akvarel koji je sve

Srbije, Mađarske, Rusije i Bjelorusije, uz koje su na koloniji tijekom tri dana stvarali i slikari iz Subotice i regije, kao i iz likovnog odjela Centra i s njima zajedno bilo ih je ukupno 46.

O XXIX. sazivu voditeljica likovnog odjela *Kola* **Josipa Križanović** kaže:

»Dobili smo pravi međunarodni karakter koji će se kasnije vidjeti u djelima koja će nastati. Imamo jednog Su-

rjeđi, imamo ekspresionista kojih gotovo da više i nema. Ova je kolonija i po godinama i po kvaliteti vrlo zapažena i ovdje i u svijetu«, istaknuo je Tasić.

Predsjednik HKC-a *Bunjevačko kolo* **Lazar Cvijin** ovom je prigodom podsjetio kako *Kolo* ove godine obilježava 55. obljetnicu od svog osnutka, pa tako Međunarodna likovna kolonija *Bunarić*, koja se u kontinuitetu održava 29. put, predstavlja jednu od najznačajnijih i najdugotrajnijih manifestacija ove kuće.

»Ovi dani su za nas posebno važni, jer je to jedna vrsta praznika ljepote, a ono što bih posebno istaknuo – jednog velikog darivanja. Naši gosti nam daruju svoju dobrotu i veliki talent u vidu slika, a mi im darujemo jedno skromno gostoprimstvo. Ove slike su imale prilike završiti kod naših prijatelja diljem svijeta, tako da je i to jedno bogatstvo – ono što dobijemo, mi darujemo dalje«, naveo je Cvijin.

Sudionici bunarićke kolonije

Zuzana Vereski iz Kovačice (Srbija) više je puta bila sudionica Međunarodne likovne kolonije *Bunarić*, poznata je po samoukom slikarstvu i može se reći da je njegova začetnica u spomenutoj banatskoj općini.

»U Suboticu rado dolazim, upoznajem mnogo slikara iz raznih krajeva, primljeni smo srdačno, drugarski, organizacija je odlična. Slikari su kao obitelji i svatko slika iz srca i ono što želi. Što se tiče motiva, prve godine kada sam

prvi put se desilo da u nekoj državi manjina uđe u UNESCO i time su nas zadužili da slikamo što bolje. Ja kao obična žena sa sela sa svojim sam slikama proputovala svih pet kontinenata, u svojoj narodnoj nošnji, po narodnosti sam Slovakinja, i uvijek se time ponosim.«

Vinko Lamešić iz Tuzle (BiH): »Ja sam ovdje stalni gost, jedino prošle godine nisam mogao doći zbog poslovnih obveza. Bio sam i kad se kolonija održavala na salašu i uvijek se rado vraćam, jer čovjek ide tamo gdje mu je lijepo. Izuzetno fini ljudi, dobra atmosfera i u svemu tome nađem tu ljepotu. Budući da tema nije zadana, svojedobno sam radio motive Subotice kojih ima doista prekrasnih, ovaj grad ima divnu arhitekturu, pejzaže, slikao sam i salaše, nošnju. Bio sam i na drugom kolonija-

bila ovdje općinilo me je sve što sam vidjela i naslikala sam čipku, ali uglavnom želim ostaviti nešto svoje, tako da ove godine pravim jednu lijepu zimu pomiješanu s ljetom. Želim da u fondu ostane 'moj potpis'. Mnogi od nas se rado vraćamo na ovu koloniju«, kaže Vereski te podsjeća kako je naivno slikarstvo iz Kovačice upisano na UNESCO-ovu svjetsku listu nematerijalnog kulturnog naslijeđa.

»Vrlo sam ponosna što su ljudi iz prakse ocijenili da je samouko slikarstvo iz Kovačice jedinstveno i uvijek kažem da ono govori svim jezicima ovoga svijeta, jer svatko tumači naše slike na svom jeziku. Struka je to prepoznala i

ma na ovdašnjim salašima, ali na ovu se najrađe odazovem i tu sam najčešće jer se tu više obraća pažnja na kvalitetu a ne na kvantitetu«.

Zlatko Krstić iz Osijeka (RH): »Ovdje dolazim dugi niz godina, oko osam. Slikanje mi je hobi, nije mi profesija, ali se njim bavim više od 20 godina. Isključivo radim akvarel, što je zahtjevna i vjerojatno najteža tehnika. Volim raditi gradske motive, to često radim u Osijeku pa tako i ovdje u Subotici, ali sam tu radio i slike na temu žetelačkih radova jer smatram da je vrijedno zabilježiti te običaje na platnu. Svake godine sudjelujem i na drugim kolonijama (ima ih desetak), osim ovdje i

u Bezdanu, po Hrvatskoj, BiH. Većina njih je izdvojena u prirodi, a ova je drugačija jer je praktično u centru grada. Ali ljudi su najvažniji i da je dobra ekipa i ovdje tu uvijek bude na nekom nivou. Subotica mi je posebno draga jer mi se sviđa kao grad, njene ulice, secesijske zgrade koje su posebno zanimljive za slikanje«.

Podsjetimo, Međunarodna likovna kolonija *Bunarić* se do 2010. održavala na Bunariću, točnije na salašu **Paje Đurasevića** i u samom svetištu, a u posljednjih 15 godina mjesto održavanja je u HKC-u *Bunjevačko kolo*.

I. Petrekanić Sič

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4268
Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE

objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE REKONSTRUKCIJE, ADAPTACIJE, SANACIJE, INVESTICIJSKO I TEKUĆE ODRŽAVANJE OBJEKATA USTANOVA OSNOVNOG OBRAZOVANJA I ODGOJA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE ZA 2025. GODINU

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 1. 8. 2025. godine.

Rok za podnošenje prijave istječe 1. 9. 2025. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4528, F: +381 21 557 074; 456 986
Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE

objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI VEZANIH ZA UNAPRJEĐENJE SIGURNOSTI OBJEKATA USTANOVA OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE – NABAVA OPREME, U 2025. GODINI

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 5. 8. 2025. godine.

Rok za podnošenje prijave istječe 4. 9. 2025. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad

T: +381 21 487 4528, F: +381 21 557 074; 456 986

Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE

objavljuje

OBAVIJEST O NATJEČAJU ZA DODJELU PRORAČUNSKIH SREDSTAVA TIJELIMA I ORGANIZACIJAMA U AUTONOMNOJ POKRAJINI VOJVODINI U ČIJEM RADU SU U SLUŽBENOJ UPORABI JEZICI I PISMA NACIONALNIH MANJINA – NACIONALNIH ZAJEDNICA ZA 2025. GODINU

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 1. 8. 2025. godine.

Rok za podnošenje prijave istječe 25. 8. 2025. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4268
Ounz@vojvodina.gov.rs

**POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE,
PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE –
NACIONALNE ZAJEDNICE**

objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI VEZANIH ZA UNAPRJEĐENJE SIGURNOSTI OBJEKATA USTANOVA OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE ZA 2025. GODINU – IZVOĐENJE RADOVA

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 5. 8. 2025. godine.

Rok za podnošenje prijave istječe 5. 9. 2025. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4528, F: +381 21 557 074; 456 986
Ounz@vojvodina.gov.rs

**POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE,
PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE
– NACIONALNE ZAJEDNICE**

objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE PROJEKTA U PODRUČJU PODIZANJA KVALITETE OBRAZOVNO-ODGOJNOG PROCESA OSNOVNOG OBRAZOVANJA – TROŠKOVI BORAVKA I PRIJEVOZA UČENIKA TREĆIH RAZREDA OSNOVNIH ŠKOLA S TERITORIJA AP VOJVODINE I ANGAŽIRANJA NJIHOVIH NASTAVNIKA U SVOJSTVU PRATITELJA U KREATIVNOM CENTRU »HERTELENDI BAJIĆ« U BOČARU ZA 2025. GODINU

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 5. 8. 2025. godine.

Rok za podnošenje prijave istječe 22. 8. 2025. godine.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

**OBAVJEŠTAVA JAVNOST
O PODNIJETOM ZAHTJEVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI
PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ**

Podnositelj zahtjeva »ASTEL PROJEKT« d.o.o. Beograd (Novi Beograd), Bulevar Crvene armije br. 11v, 11070 Novi Beograd, ovlašten od strane nositelja projekta »A1 Srbija« d.o.o. Beograd, Milutina Milankovića br. 1Ž, 11070 Novi Beograd, podnio je dana 15. 7. 2025. godine, pod brojem 003156989-2025-09693-004-081-380-001, Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: Bazna stanica »NS2972_01 SU_ČANTAVIR_AUTOPUT«, na katastarskoj parceli br. 8657/3 KO Čantavir, Subotica (45.89717°, 19.69957°).

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju nositelja projekta i dostaviti mišljenje na podnijeti zahtjev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronski na internetskoj veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektronskom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.ls.gov.rs.

U postupku odlučivanja, tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen obim i sadržaj, ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

BODROGFEST 2025.

„KROZ OBJEKTIV TRADICIJE – PRIČE IZ
DAVNINA GORNJEG PODUNAVLJA“

***U sklopu programa posjetitelji mogu
uživati u:***

- Foto-izložbi Budimira Jevtića
- Izložbi portreta
- Tradicijskoj gastro ponudi domaćih
proizvoda

SUBOTA, 9. 8. 2025.

OD 10 DO 18 SATI

KUĆA ČASNIH SESTARA,
MONOŠTOR

🎵 *Ne propustite dane ispunjene pričama,
okusima i slikama našeg kraja!*

Cro-Fond: Prijedlozi za potporu mnogočlanim obiteljima

Fondacija *Cro-Fond*, koja je osnovana s ciljem realiziranja programa podrške i razvoja hrvatske zajednice u Srbiji, u svoje aktivnosti uvrstila je i programe socijalne skrbi za potrebite i socijalno ugrožene pripadnike.

Svojim projektom na natječaju Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske Fondacija je osigurala 5.000 eura za potporu mnogočlanim obiteljima hrvatske zajednice koji su u potrebi. Projektom su predviđene potpore od 1.000, 500 i 200 eura po obitelji.

»Pozivamo sve pripadnike naše zajednice da se uključe u davanje prijedloga iz dijela zajednice u kojem žive, da bi ta pomoć stigla do najpotrebitijih mnogočlanih obitelji. Prijedlog treba sadržati prezime i imena svih članova obitelji, kao i kratak opis zbog čega smatrate da obitelj treba potporu. Minimum članova obitelji je 5. O tome koja će obitelj dobiti potporu i o njenoj visini odlučivat će Povjerenstvo za socijalnu skrb Hrvatskog nacionalnog vijeća«, navodi se.

Prijedloge je potrebno slati na mail crofond19@gmail.com. Rok za davanje prijedloga je 10. kolovoza 2025. godine.

Kraljice Bodroga u Ernestinovu

MONOŠTOR – Ženska pjevačka skupina *Kraljice Bodroga*, koja djeluje pri KUDH-u *Bodrog* iz Monoštora, sudjelovala je 5. kolovoza u kulturno-umjetničkom programu završnice 52. kiparske kolonije u Ernestinovu. Gostovanje je realizirano u sklopu ovogodišnjeg prekograničnog projekta između Republike Hrvatske i Republike Srbije. Pjevačka skupina bila je gost KUD-a *Josip Kozarac* iz Ernestinova, kao vodećeg partnera u sklopu projekta.

»Ova kolonija ne samo da slavi umjetnost kiparstva, nego i svekoliku baštinu koja nas povezuje«, navode iz *Bodroga*.

Filmska radionica u Orašju

ORAŠJE – Dani hrvatskog filma *Ivo Gregurević* održavaju se svake godine u Orašju, u čast jednog od najistaknutijih hrvatskih glumaca. U sklopu festivala održava se i Filmska radionica čiji je suorganizator Hrvatska matica iseljenika. Radionica se održava od 21. do 28. kolovoza s ciljem da omogući budućim mladim filmovima da se upoznaju s procesom stvaranja filma – od osmišljavanja ideje i pripreme rada na scenariju, preko pisanja i formatiranja scenarija, podjele uloga, glumačkih proba, snimanja uvježbanih scena, pa sve do finalizacije i montaže snimljenog materijala i njegovog prikazivanja. Prije praktičnog dijela održat će se i kratko teorijsko predavanje o filmu, a polaznici će biti aktivno uključeni u sve faze procesa. Program radionice obuhvaća sve faze produkcije, omogućujući polaznicima da aktivno sudjeluju u stvaranju vlastitog filmskog djela. Opširnije na www.matis.hr.

KUDH Bodrog na Bodrog Festu

MONOŠTOR – U Monošturu se danas i sutra, 8. i 9. kolovoza, održava *Bodrog Fest*. U programima u subotu, 9. kolovoza, sudjelovat će i skupine lokalnog KUDH-a *Bodrog*. U 12 sati na festivalskoj pozornici nastupit će dječja folklorna skupina, dok će od 16 sati u crkvi sv. Petra i Pavla publika moći čuti ŽPS *Kraljice Bodroga*. U 18 sati na festivalskoj pozornici nastupit će MPS *Bodroški bečari*. *Bodrog Fest* u Monošturu slavi lokalne tradicije uz večernje nastupe poznatih glazbenika.

Kolonija Stipan Šabić na Paliću

SUBOTICA – XIII. saziv Umjetničke kolonije *Stipan Šabić* bit će održan od 12. do 18. kolovoza na Paliću u hotelu *Roadside* (Prezihova Voranca 45). Sudjelovat će akademski slikari iz Austrije, Mađarske, Rumunjske, Bosne i Hercegovine, Hrvatske i Srbije. Organizator kolonije je HLU *Croart* iz Subotice a nosi ime poznatog likovnog pedagoga i slikara iz hrvatske zajednice.

Ivan Ivković Ivandekić izlaže u Čikeriji

ČIKERIJA – Hrvatska državna samouprava Čikerije organizira u petak, 15. kolovoza, susret sadašnjih i nekadašnjih stanovnika Čikerije bunjevačkog podrijetla, kao i završnu večer Male plesne skupine *Rokoko*. U 18 sati na programu je otvorenje izložbe *Sitnice Bunjevaca* a od 18.30 bit će otvorena izložba fotografija *Bunjevačko klapljenje Ivana Ivkovića Ivandekića (Klapim)* iz Subotice.

Tragovi hrvatskih kipara u Srbiji (VIII.)

Skulpturalni pečat od Palića do Petrovaradina

I u ovom se broju bavimo stvaralaštvom Ane Bešlić a u fokusu su njezina ostvarenja: »Ptice« i »Krila« na Paliću, »Kompozicija II.« na Petrovaradinu te poprsje Matije Gupca u Tavankutu

Zajednički kalendar manjinskih hrvatskih institucija u Srbiji za 2025. godinu prikazuje odabrana djela hrvatskih kipara u Srbiji koja pripadaju segmentu javne spomeničke baštine. Svakog mjeseca u tjedniku *Hrvatska riječ* predstavljamo spomenuta djela. U kolovožu nastavljamo pisati o djelima poznate kiparice Ane Bešlić a ovoga puta bavimo se njezinim ostvarenjima: *Ptice* i *Krila* na Paliću, *Kompozicija II.* na Petrovaradinu te poprsjem *Matije Gubeca* u Tavankutu.

Razvoj kiparskog leksika

Tijekom svoje umjetničke karijere, koja je potrajala gotovo šest desetljeća, Bešlić je kontinuirano razvijala svoj kiparski leksik odnosno umjetničku praksu. U literaturi se navodi četiri osnovna perioda njenog stvaralaštva: *Školovanje* (do 1954.), *Asocijativna forma* (1954. – 1962.), *Prijelazni period* (1962. – 1966.) i *Razdoblje sfere* (od 1966.) s ciklusima *Bojena lopta*, *Portret* i *Disk*. Sredinom 1960-ih Bešlić započinje eksperimentirati s radovima koji su u potpunosti isključivali figuralno, umjesto toga odlučujući se za čisto apstraktne kompozicije. Iako je radila u cijelom nizu medija, od kamena, preko bronce, do gipsa, materijal po kojem je postala najpoznatija bila je kombinacija stakloplastike i poliesterske smole. S tehnikom rada u ovom materijalu upoznala se tijekom studijske prakse u tvornici *Bayer* u Njemačkoj sredinom 1960-ih. Ovo eksperimentiranje s materijalima najjasnije se vidi u njezinom skulpturalnom ciklusu pod nazivom *Otvorene forme*, seriji radova koju karakteriziraju torzirani i ispupčeni sferoidni oblici (često bijele boje ili s minimalnom intervencijom u crvenoj ili žutoj) koji su prerezani i razvučeni kako bi otkrili unutarnji oblik i dinamiku. Ova svoja djela smatrala je »dubokim studijama ženskog oblika«. Tijekom 1970-ih Bešlić je radila niz izvrsnih portreta u poliesteru, najpoznatiji su svakako *Miroslav Krleža* (1978.) i *Tina Turner* (1979.). Još jedan skulpturalni ciklus po kojem je

Bešlić poznata je serija radova pod nazivom *Jastuci* koju je izrađivala tijekom 1980-ih. To su delikatni modelirani oblici koji preuzimaju svakodnevnu formu jastuka te pokazuju kako se i takav svakodnevni predmet može transformirati u gotovo kontemplativnu estetsku formu. Bešlić je i tijekom 1990-ih aktivno, iako u manjem broju, sudjelovala u umjetničkim događanjima poput 11. saziva Međunarodnog simpozija skulpture *Terra* u Kikindi

(srpnja 1992.), samostalne izložbe pod nazivom *Portret* u okviru 7. pančevačke izložbe jugoslovenske skulpture (svibanj – srpanj 1993.), kao i u XVII. sazivu Umetničke kolonije Bakar u Boru, 2001.

Krila na Paliću

Tijekom djelovanja u okviru skupine *Prostor 8* Bešlić je 1957. kreirala jedno od svojih pionirskih djela, kompoziciju pod nazivom *Krila* koja prikazuje zakrivljenu krivulju u obliku izvijenih krila s dvostruko zašiljenim vrhovima, a koju definiraju glatka površina i dinamične linije. Nakon

što je izložba ove skupine gostovala u parku Tašmajdan u Beogradu i na Petrovaradinskoj tvrđavi u Novom Sadu (obje 1958.), skulpturu je otkupio grad Subotica i izložio je na obali Palića te su danas jedan od prepoznatljivih simbola obale paličkog jezera. Značaj ovoga djela je i u tome da je među prvim javnim skulpturama u Jugoslaviji apstraktnih stremljenja. Ona je ujedno primjer htijenja tada nove generacije umjetnika koje su zaokupljene modelacijom forme u slobodnom prostoru, kroz sintezu urbane sredine i suvremene skulpture.

Skulpturalna kompozicija *Krila* izrađena je od umjetnog kamena bijele boje, naglašene je linearnosti s glatkim površinama i odlikuje se vitkošću forme. Visina skulpture

iznosi 310 cm – raspon većeg krila, 248 cm – raspon manjeg krila a raspon između njih iznosi 120 cm. Lokacija skulpture je varirala, prvotno je smještena na lokaciji ispred Velike terase na kojoj se nalazila secesijska spomen-česma iz 1912. godine. Šezdesetih godina česma je bila izmještena na lokaciju ispred Ženskog štranda. Potom je 1981. godine Međuopćinski zavod za zaštitu spomenika kulture česmu ipak vratio na svoju prvotnu lokaciju a *Krila* su premještena na vrh poluotoka na obali. Treba navesti i to da se bijela boja, prisutna i na *Krilima*, često može naći u radovima Ane Bešlić kao *leitmotiv*, njene skulpture često su bijele, izrađene od mramora ili kamena, a njena posljednja samostalna izložba za života nosila je naslov *Bijelo, volim te bijelo* (Gradski muzej Subotica, 1997.). Dodatna zanimljivost je i to da je Ana Bešlić izradila još jednu skulpturu identičnu ovoj koja je poslana u Gvineju kao dar Pokreta nesvrstanih tamošnjoj omladini. Skulptura je postavljena u glavnom gradu Conakry, ali precizna lokacija nije poznata.

Ptice na Paliću

Hotel *Park* na obali paličkog jezera izgrađen je 1913. godine kao i fontana koja je smještena u parku u kojem se objekt nalazi. Autor fontane je **Bela Našić** (Naschitz) o komu u literaturi nije zabilježeno više podataka osim onoga da je za izradu fontane bio najpovoljniji ponuđač Gradu te je honoriran s 1.700 kruna s rokom izrade od tri-deset dana, od sredine travnja do sredine svibnja. Skulpturu *Ptice* Ana Bešlić izradila je 1957., a tek 1964. je premještena u fontanu. Skupa s fontanom skulptura je obnovljena 1994. godine.

Fontana ima kružnu osnovu, izvedena je u umjetnom kamenu od 32 segmenta zaobljene profilacije, s reljefnim grotesknim maskama ritmički raspoređenim na svakih 3,30 metara. Ukupno ih ima osam, a iz njihovih mlaznica voda teče ka središtu fontane odnosno k brončanoj skulpturi *Ptice*, čija visina iznosi 210 cm. *Ptice* zapravo predstavljaju stilizirane oblike divljih gusaka. Ova fontana je posljednje ostvarenje realizirano u sklopu akcije uređenja kupališta Palić s početka 1960-ih. Skulptura je

prvotno bila postavljena u fontanu dvorišta paličke vile Konen gdje je bila nepristupačna građanima. Prilikom IV. Likovnog susreta na Paliću 1964. skulptura je premještena u fontanu gdje se i danas nalazi.

Kompozicija II. na Petrovaradinu

Umjetnička skupina *Prostor 8* priredila je izložbu u javnom prostoru petrovaradinske tvrđave od 15. svibnja do 1. lipnja 1958. Bešlić je ovom prilikom odabrala dva svoja rada za izlaganje *Kompozicija II.* i *Krila*. Rad koji se i danas nalazi na petrovaradinskoj tvrđavi plijeni svojom jednostavnošću, glatkoćom i senzibilitetom svojstvenim radovima Ani Bešlić tijekom druge polovice 1950-ih. Forma skulpture je otvorena, definira je međuigra svjetlosti i sjene. Ona je organska, gotovo životno razigrana u asocijativnom kontekstu. Brončana *Kompozicija II.* smještena je na travnjak i položena na postament od šest slojeva

opeke, bez potpisa i naziva skulpture. Studijska putovanja također su doprinijela umjetničkom razvoju Ane Bešlić, posebno posjet Parizu 1952. godine te 27. Venecijansko bijenale održano 1954. godine, kada je u francuskom paviljonu imala prilike vidjeti radove **Hansa Arpa** koji je te godine i nagrađen za skulpturu. Jasno je vidljiv utjecaj njegovih radova na djela Ane Bešlić tijekom asocijativne faze u koju spada i *Kompozicija II.*

Gubec u Tavankutu

Ana Bešlić, iako je od svoje dvadeset i pete godine živjela u Beogradu, i dalje je dobivala narudžbe za spomenike i spomen obilježja u Subotici i okolnim mjestima. Tako je 1971. izradila *Baklju sjećanja*, spomen-obilježje povodom 30. godišnjice ustanka u Drugom svjetskom ratu, te dvjestogodišnjice postojanja sela kao i obljetnice dvije kolonizacije sela. Dvije godine potom, angažirana je i za izradu skulpture **Matije Gupca**, predvodnika Seljačke bune iz 1573. godine.

Poprsje u bronci u parkovnom dvorištu OŠ *Matija Gubec* u Tavankutu, postavljeno je 1973. prigodom četiristo-te godišnjice Gupčeve smrti. Brončana skulptura izvedena je do pola figure u gotovo prirodnoj veličini s vidljivim tragovima patine na površini. Gubec je, iako ruku vezanih iza leđa, predstavljen kao ponosna ličnost, uzdignute glave i pogleda u daljinu. Dimenzije figure su 70 x 46 x 125 cm. Skulptura je smještena na kameni postament visine 109 cm na kom je uklesan natpis *Matija (Ambroz) Gubec 1538.-1573.* Ana Bešlić izrađivala je i spomen-obilježja po narudžbi poput *Baklje sjećanja* u Bajmaku iz 1971. godine, koje se nalazi u parku na središnjem trgu.

Branimir Kopilović / Foto: Nada Sudarević

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Kraljičke pisme na YouTubeu

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata objavio je listu audio-video notnih zapisa koja omogućuje praćenje melodija *kraljičkih* pjesama bunjevačkih Hrvata. Ove snimke prate knjigu *Bunjevačke kraljice: duhovski običaj bunjevačkih Hrvata*, koju je ZKVH izdao 2025. godine, i pružaju priliku da se pjesme ne samo slušaju, već i prate uz notne zapise i tekstove.

Snimke su nastale tijekom istraživanja etnomuzikologinje **Tamare Štricki Seg**, koja je zabilježila običaje duhovskog ophoda *kraljica* kod bunjevačkih Hrvata za diplomski rad na Akademiji umjetnosti u Novom Sadu. Iako većina snimaka potječe iz 2011. i 2012. godine, na listi se nalaze i starije snimke, iz 1966. i 2008. godine.

Snimke su zabilježene u različitim dijelovima grada Subotice, kao što su Aleksandrovo i Ker, te u selima Mala Bosna, Donji Tavankut, Žednik i Mirgeš. Pjesme su podijeljene u nekoliko kategorija, uključujući koračnice, vesele, *žalosne* (tužne) te novije *kraljičke* pjesme. Istražujući ovu tradiciju, Štricki Seg zabilježila je pet glavnih melodijskih tipova.

Na snimkama se mogu čuti različiti kazivači, među kojima su poznate *kraljice* iz Kera i *kraljice* HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta, ali i solisti poput **Đule Milodanović**, **Jelene Kulundžić**, **Ankice Pešut**, **Marge Mačković**, **Ivice Dulića**, **Marije Jaramazović**, **Lozike Skenderović**, časne sestre **Eleonore Merković**, **Ruže Buklić** i članova folklorne sekcije udruge *Lajčo Budanović* iz Male Bosne.

Lista je dostupna na službenom kanalu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata na YouTube platformi, za slobodno slušanje, a može se koristiti zajedno s materijalima iz knjige. Također, u knjizi se na stranici 89 nalazi QR kod koji vodi do ove liste.

Kroz ovaj način prezentacije Zavod nastoji očuvati i promovirati bogatu glazbenu tradiciju bunjevačkih Hrvata, pružajući zainteresiranima dodatne materijale za istraživanje duhovskih običaja i pjesama, navode u ZKVH-u.

H. R.

Društvo za promicanje književnosti na novim medijima

Besplatne elektroničke knjige

Društvo za promicanje književnosti na novim medijima objavilo je u okviru projekta *Besplatne elektroničke knjige* (BEK) prijevod filozofskog klasika **Marka Aurelija Meditacije**. Ovaj najnoviji naslov ujedno je i 400. objavljeni naslov u okviru projekta BEK koji je dostupan na internetskoj stranici: www.elektronickeknjige.com.

Od 400 naslova objavljenih u posljednjih gotovo 25 godina, njih 357 još uvijek je dostupno zainteresiranim čitateljima. Većina objavljenih naslova pripada korpusu suvremene hrvatske književnosti, njih čak 348, a potpisuju ih 202 domaće autorice i autora. Od pokretanja 2001. godine, projekt je imao više od 4 milijuna i 830 tisuća korisnika koji su na svoje uređaje preuzeli 711.316 e-knjiga (usluga koja je korisnicima dostupna tek od 2016. godine) te online čitali još 2.443.405 e-knjiga.

Projekt podupiru Zaklada *Kultura nova*, Ministarstvo kulture i medija RH te Grad Zagreb.

D. B. P.

Međunarodni festival mladih u Međugorju

Zajednički jezik vjere hranjen Božjom ljubavlju

Međunarodni susret mladih u Međugorju *Mladifest* održan je ove godine od 4. do 8. kolovoza. Susret je okupio više od 40.000 mladih i 700 svećenika iz cijelog svijeta u tjednu molitve, svjedočanstva, procesija, pjesme, klanjanja, krunica, svetih misa, koncerta, plesa.

»Dragi mladi! Festival mladih je tjedan predane molitve i susreta s Isusom Kristom, posebno u njegovoj živoj Riječi, u slavlju Euharistije, euharistijskom klanjanju i sakramentu Pomirenja. Ovaj događaj – prema iskustvu mnogih – ima snagu uputiti nas prema Gospodinu«, napisao je papa **Franjo** prošle godine na početku svoje poruke sudionicima *Mladifesta*.

Papa **Lav XIV.** uputio je sudionicima 36. Festivala mladih u Međugorju poruku u kojoj između ostalog kaže da na životnom putu nikada ne hodamo sami.

»Naš je put uvijek isprepleten s putem nekog drugog: stvoreni smo za susret, za zajednički hod i za otkrivanje zajedničkog cilja. Stoga, s vama rado dijelim misao svetog Augustina koja ne govori o domu Gospodnjem kao o dalekom cilju, već naviješta radost zajedničkog putovanja, kao narod koji je na hodočašću: 'Idemo, idemo! Tako govore među sobom i, stvarajući plamen jedni drugima, tvore jedan plamen. I taj jedini plamen, nastao od onoga koji govori, prenosi drugome plamen kojim gori' (sv. Aurelije Augustin, *Enarrationes in Psalmos*, PL 37, str. 1619). Kakva divna slika! Nitko ne hoda sam: jedni druge potičemo, međusobno se potpomažemo. Plamenovi naših srca ujedinjuju se i postaju jedan veliki plamen koji osvjetljava put. Vi, dragi mladi, niste usamljeni hodočasnici. Ovaj se put prema Gospodinu ostvaruje zajedno. To je ljepota vjere koja se živi u Crkvi«, poručio je papa Lav XIV. u

poruci koju je na početku festivala pročitao apostolski vizitator za Međugorje, nadbiskup **Aldo Cavalli**.

U svojoj poruci papa se osvrnuo se i na novo digitalno doba koje ljude udaljava jedne od drugih. »Došli ste u Međugorje iz mnogih naroda i možda vam se čini da su jezik ili kultura poput kakve barijere za susret: budite hrabri. Postoji jezik jači od bilo koje prepreke, a to je jezik vjere, hranjen Božjom ljubavlju. Vi ste udovi njegova Tijela, koje je Crkva: susretnite se, upoznajte jedni druge, razmijenite iskustva. Samo tako, hodeći zajedno, podržavajući jedni druge, osvjetljavajući put jedni drugima, stići ćemo do doma Gospodnjeg. Kakva li je to radost – znati da smo dobrodošli u kući Očevoj, dočekani njegovom ljubavlju i da ne smijemo hodati sami, već zajedno«, poručio je papa Lav XIV.

Aldo Cavalli, apostolski vizitator za župu Međugorje poručio je da je Međugorje mjesto dubine, sveto mjesto.

»Bilježimo porast hodočasnika, i novih hodočasnika koji prije nisu bili u Međugorju i drago nam je da takva izjava iz Vatikana pozitivno djeluje na vjernike«, rekao je, kako prenosi HRT, međugorski župnik **Zvonimir Pavičić**.

Molitveni susret mladih pokrenuo je pokojni fra **Slavko Barbarić** 1990. godine, okupivši te godine stotinjak mladih, dva svirača s gitarom te nekoliko pjevača, a sve se održavalo u zelenom šatoru.

Svake godine broj sudionika se povećavao te je brojem prerastao sva druga međugorska okupljanja.

Kako prenosi HRT, Sveta Stolica priznala je prošle godine brojne pozitivne plodove koji se događaju u Međugorju, ali nije potvrdila natprirodnost ukazanja odnosno fenomena koji se vezuje uz tvrdnje vidjelaca da im se tamo ukazuje Gospa i šalje poruke. Otada se povećao broj vjernika koji dolaze u ovo svjetski poznato katoličko hodočasničko središte u BiH. Međugorski fenomen odnosi se na tvrdnje šestoro vidjelaca koji od 1981. godine tvrde da im se ukazuje Gospa.

Z. V.

FOTO: Privatna arhiva

FOTO: Media MIR Međugorje SK

Djeca iz Srijemske Mitrovice u posjetu Drveniku

Udruga *Katolički skauti Riječke nadbiskupije*, uz podršku Riječke nadbiskupije, organizirala je volonterski projekt za djecu iz Srijemske Mitrovice od 28. srpnja do 2. kolovoza. Djeca su bila smještena u sjedištu Udruge u Drveniku, gdje su im volonteri pripremali obroke, vodili ih na kupanje, animirali ih i družili se s njima kroz brojne aktivnosti. Skauti su uz pomoć Riječke nadbiskupije, Vinodolske općine i Grada Crikvenice, organizirali niz izleta i druženja. Djeca su obišla Rijeku, gdje su posjetila Svetište Majke Božje Trsatske, katedralu sv. Vida i crkvu Uznesenja Marijina. Također, imali su priliku posjetiti farmu magaraca u organizaciji OPG *Lucić*. Program je završen u petak, 1. kolovoza kada su djeca brodom *Mali Marino* otputovali na izlet u Vrbnik. Cilj projekta je pružiti djeci iz Srijemske Mitrovice radostan i ugodan boravak na moru, potaknuti nova prijateljstva te im pokazati ljepotu tog kraja.

Izvor: IKA

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Abrahamova vjera

Koliko često razmišljamo o vječnosti? Koliko se često zapitamo što nas čeka nakon ovoga života ili što će biti kada Gospodin ponovno dođe? Razmišljamo li o svojoj vjeri, koliko je snažna, je li istinska, iz dubine našeg bića, ili tek formalna, ona koja se lako poljulja? Mnogo toga je o čemu kršćanin treba razmišljati i na čemu treba raditi, ali ponekad nas svakodnevne obveze i problemi udaljavaju od onoga što nam treba biti najvažnije, od Boga. Zato nas njegova riječ stalno podsjeća na to što nam kao vjernicima treba biti važno, kako se izgrađivati i rasti u vjeri, te na čega treba posebno obratiti pozornost.

Vjera na kušnji

Poslanica Hebrejima podsjeća nas ove nedjelje na vjeru Abrahama i njegovih potomaka (usp. Heb 11,1-2.8-19). Abraham je bio Bogu poslušnik, činio je sve što je Bog od njega zatražio, iako je to, ljudskim očima gledano, bilo suviše teško, ponekad i besmisleno. No, Abraham je vjerovao, te nije preispitivao Božje odluke i zahtjeve, nego je činio kako mu je rečeno. Samo čovjek snažne vjere može cijeli svoj život staviti u Božje ruke i dopustiti Bogu da ga vodi.

Božja volja ponekad se čini apsurdnom, ponekad se čini suviše teškom i zahtjevnom. Ipak, Abraham ni u takvim trenucima ne dovodi u pitanje svoju poslušnost, nego čini kako Bog zahtijeva. I kada bi većina odustala, on nije, poslušan je do te mjere da je spremna žrtvovati i svog sina, jer Bog to traži. Iako se ovaj zahtjev čini potpuno suprotnim ranije dobivenim obećanjima. Abraham zna da Bog ima plan i da on nikad ne prekrši obećanje, zato, iako mu je to bilo s ljudske strane izuzetno teško, odlučuje poslušati Božji zahtjev i učiniti kako je traženo. No, to je bila

samo provjera Abrahamove vjere, ispit koji je položio. Izak ostaje na životu, a dano obećanje ispunjeno. No ono još vrijednije, Bog ga je nagradio u vječnosti.

Pisac Poslanice Hebrejima kaže: »Vjera je već neko imanje onoga čemu se nadamo, uvjerenost u zbiljnost kojih ne vidimo.« (Heb 11,1). Tko vjeruje ne sumnja, ne preispituje Božje zahtjeve, ne dvoji kada je u pitanju vršenje Božje volje. Jer, u vjeri je siguran da sve što Bog obećava ispunjava, siguran je da će za svoju vjeru baštiniti nagradu u vječnosti. Sve ovozemaljsko prolazi, sve naše neostvarene želje i neispunjeni snovi gube vrijednost pred vrijednošću onoga što nas čeka jednom kad se preselimo s ovoga svijeta kod Boga. On će tada nagraditi našu vjernost, naše povjerenje u njegovu volju.

Većina nas je imala tu milost da smo odgajani u vjeri od samog početka. Upoznali smo Isusa, primili sakramente. Našem vjerskom znanju nema se što zamjeriti, a je li tako i s našom vjerom? Ponekad život teče tako da je lako vjerovati, jer nikakvim izvanrednim okolnostima nismo stavljeni na kušnju. No, dođe vrijeme kada sve ide onako kako nismo željeli, kada se čini da je Bog daleko i da naše molitve do njega ne dopiru. Tada je vjera na ispitu, jer sumnja u Boga raste. Osjećamo se napušteno i razočarano. Sjetimo se tada Abrahama, sjetimo se i Isusa koji se isto tako osjećao dok umire na križu. Bog je tu, vodi nas putem koji je za nas najbolji, čuva nas od nekog većeg zla, brine za našu vječnost, jer to često sami nismo u stanju. Baš tada kada sve izgleda besmisleno i preteško, s najvećom vjerom treba svoj život predati u Božje ruke i pustiti mu da nas on vodi, kao što je učinio Abraham. Snaga vjere pokazuje se onda kad svijet kaže da se vjerovati ne isplati, jer Bog je uvijek tu.

Kapelice – nadgrobni spomenici u grobljima – XXI. dio

Kapelica na groblju u Beški

U noći 3. na 4. kolovoza 1992. godine u kapelu je postavljen eksploziv, koji je aktiviran i od detonacije su popucali prozori, a manja oštećenja nastala su u unutrašnjosti na oltaru, zidu ispod prozora i olucima na krovu

Groblje u Beški leži na uzvisini podgorja Fruške gore, na sjevernom rubu sela. S njega se pruža jedinstven pogled na padine srijemske planine, ali i nedaleku obalu Dunava: područje Madackovog bri-

nju, treba znati da su se Nijemci u Bešku počeli naseljavati 1860. godine, te su svoje groblje postavili do pravoslavnog. Iste je godine u tom selu utemeljena i zajednica nazarena, a oni – i Srbi i Nijemci – su se sahranjivali od-

vojeno, na rubu sadašnjega groblja. Početkom XX. stoljeća u Bešku se naseljavaju Mađari, koji sahranjuju svoje pokojnike pokraj njemačkog groblja, a nakon Drugoga svjetskog rata i Hrvati, koji su počeli sahranjivanje pokraj starog njemačkog groblja, što je nastavljeno i danas.

Kapela na katoličkom dijelu groblja, dimenzije 4x4 m, započela se graditi 1972. godine, a završena je do crkvenog goda te godine. Župa Beška, naime, utemeljena je 1966. godine i posvećena je sv. Tereziji od Djeteta Isusa (sv. Maloj Tereziji), poznatoj karmelskoj redovnici. Do te godine Beška je bila filijala župe sv. Ane u Maradiku. Tadašnji župnik **Martin Radman** u Arhivu beščanske župe ostavio je ovaj zanimljiv zapis kojim opravdava gradnju kapele u selu koje je tada imalo, moglo bi se slobodno kazati, ogroman broj

jega (212 metara nad morem je najviša kota) i Kalakače (s kotom od 202 metra). Danas su ovi brijegovi na obali Dunava prepuni vikendica, a točno između njih je srijemski dio mosta kod Beške, najvećega na auto-cesti koji spaja sjever i jug Srbije i najdužega u Srbiji uopće (2205 m). Na groblju postoji službeno katolički – manji, i pravoslavni – već dio. Na katoličkom se dijelu nalaze i grobovi kršćana evangelika i reformata. Beška je bila rijetko manje mjesto u Vojvodini koje je imalo vjerske zajednice i bogoslužna mjesta u okviru četiri kršćanske crkve, do rušenja evangeličke i reformatske crkve koje je vezano za protjerivanje Nijemaca iz Srijema i Vojvodine prije 80 godina.

»Opet mi je došla jedna ideja«

Šira lokacija groblja se počela za tu svrhu koristiti vjerojatno koncem XIX. stoljeća. Kada je katolički dio u pita-

katoličkih duša te, primjerice, pedesetoro djece prvopričesnika iz vjernih obitelji hercegovačkih Hrvata doseljenih u taj srijemski kraj.

Radman piše: »Nakon što su dugovi vraćeni opet mi je došla jedna ideja, gledajući kako se svijet muči u crkvi napose za ljetnih žega. Crkva (sv. Terezije, župna) je, naime, niska, zidovi su visoki samo 4 metra. Prozori maleni, a crkva bude puna, pa ljudi za ljetnih dana padaju u nesvijest. Tada mi je sinula ideja da sagradimo na groblju kapelu, te za ljetnih vrućih dana ondje slavimo misu. Tako je i bilo. U kolovožu 1972. godine počeli smo graditi kapelu, koja je do blagdana sv. Terezije bila gotova. Biskup (đakovački i srijemski) **Stjepan Bauerlein** blagoslovio je ovu kapelu na spomenuti blagdan 1972. godine. Kapela je velika 4x4 metra, a betonirani ulaz je dug 2 metra. Ovaj je ulaz natkriven. Za misu se oltar iznese iz kapele na taj spomenuti ulaz«. Kapelica, dakle, nije vezana za zaostavštinu pojedine osobe ni obitelji, nego cijele župe.

Bombom na kapelu

U noći 3. na 4. kolovoza 1992. godine u kapelu je postavljen eksploziv, koji je aktiviran i od detonacije su popucali prozori, a manja oštećenja nastala su u unutrašnjosti na oltaru, zidu ispod prozora i olucima na krovu. Zapisničar u Arhivu župe navodi da je šteta manje materijalna a više duhovna. I dodaje: »Na ljude katolike je sada još više bolno djelovao taj barbarski čin koji je usmjeren protiv svih župljana, a ne samo protiv neke obitelji«, povezujući odlično značaj kapele za zajednicu. Godine 2005. na Markovo slavljena je misa na groblju i tada je tadašnji župnik **Božidar Lusavec** najavio obnovu kapele, te je tijekom godine stavljen novi krov i crijep, kapela je obojena iznutra i postavljen je novi betonski pod. Kao svjedok pohoda eksplozivom na kapelu ratne godine, kada je, i to treba znati, Bešku napustilo uslijed progona i zastršivanja oko 2.000 katolika Hrvata, ostalo je oštećenje ispod prozorskog okna na istočnom zidu kapele.

I sadašnji župnik **Aleksandar Kovačević** spominje se nekadašnjih i sadašnjih vjernika – oko 160 obitelji koje

žive svoje poslanje katoličkih vjernika u ovom selu, ponosni i odani Crkvi, spremajući se za skorašnji jubilej – 60. obljetnicu utemeljenja župe Beška iduće godine, o čemu smo već izvijestili.

Izvor: A. Dević: *Župe Beška i Maradić* (2010.)

Marko Tucakov

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4528, F: +381 21 557 074; 456 986
Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE

objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA SUFINANCIRANJE PROGRAMA I PROJEKATA OČUVANJA I NJEGOVANJA MULTIKULTURNOSTI I MEĐUNACIONALNE TOLERANCIJE U AP VOJVODINI U 2025. GODINI

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 1. 8. 2025. godine.

Rok za podnošenje prijave istječe 25. 8. 2025. godine.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4452
Ounz@vojvodina.gov.rs

POKRAJINSKO TAJNIŠTVO ZA OBRAZOVANJE, PROPISE, UPRAVU I NACIONALNE MANJINE – NACIONALNE ZAJEDNICE

Objavljuje

OBAVIJEST O JAVNOM NATJEČAJU ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE MODERNIZACIJE INFRASTRUKTURE – NABAVE OPREME ZA USTANOVE OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA, NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE U 2025. GODINI

Tekst javnog natječaja objavljuje se u *Službenom listu Autonomne Pokrajine Vojvodine* i na internetskoj prezentaciji Pokrajinskog tajništva www.puma.vojvodina.gov.rs.

Natječaj se raspisuje od 1. 8. 2025. godine.

Rok za podnošenje prijave istječe 25. 8. 2025. godine.

Hrvatska riječ, broj 28, 8. kolovoza 2003.

Otrovne strijelice

Iako se, nakon smjene Bele Tonkovića s mjesta predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini, očekivalo da će se stranka konsolidirati, presabrati i kritički analizirati svoj rad, to se očito ne događa. Već prvo pojavljivanje novog (starog?!) vodstva stranke u javnosti, pokazalo je da DSHV još uvijek nije spreman objektivno sagledati vlastiti položaj na političkom tržištu. Umjesto toga, kuljaju optužbe na sve strane. Po medijima najviše, već po običaju. Za demonstraciju ovako tvrdog opredjeljenja, vrh stranke odabrao je Bački Breg, selo na krajnjem sjeverozapadu zemlje, osamljeno, zapušteno, zaboravljeno. Sastanak rukovodstva s članovima DSHV-a u ovom mjestu, najavljen kao korak ka »omasovljavanju članstva«, ubrzo se pretvorio u politički obračun sa svima koji razmišljaju drugačije. Optužbe su smjenjivale jedna drugu, za argumentaciju su korišteni decibeli, a bilo je i izjava koje bi se i pravno mogle sankcionirati. Pojedini bukači čak su nagovijestili i »osvajanje medija«, što se inače savršeno uklapalo u ton i atmosferu na toj sjednici. Istini za volju, nisu svi iz rukovodstva DSHV-a odapinjali strijelice po odabranim metama, ali je činjenica da se nitko od »umjerenih« nije niti suprotstavio paušalnom ocjenjivanju tuđeg rada.

(Zvonimir Perušić)

Regionalna suradnja iznad svega

Predsjednici vlada zemalja Jugoistočne Europe, među kojima i hrvatski premijer *Ivica Račan*, istaknuli su nakon sastanka u Salzburgu da je važno razvijati regionalnu suradnju zbog samih zemalja regije, a ne zbog međunarodnih pritisaka. Sastanak premijera Hrvatske, BiH, Bugarske, Rumunjske te Srbije i Crne Gore organiziran je na poticaj koordinatora Pakta o stabilnosti u jugoistočnoj Europi Erharda Buseka i austrijskog kancelara Wolfganga Schuessela. Osim Račana, na sastanku su sudjelovali i predsjednik Vijeća ministara BiH *Adnan Terzić*, bugarski premijer *Simeon Saksokoburggotski*, crnogorski premijer *Milo Đukanović*, rumunjski premijer *Adrian Nastase* i srpski premijer *Zoran Živković*. Na sastanak nije došao albanski premijer Fatos Nano, premda je bio najavljen. Živković je istaknuo da »članstvo u EU ne treba smatrati nagradom za dobro ponašanje, niti

putem za rješavanje svih problema. Traba pronaći harmoniju između konkurencije i integracije, a to je definicija pomoću koje ćemo pomoći sami sebi, ali i regiji«, dodao je srpski premijer.

(HR)

Interes stranke na prvom mjestu

Čelnici stranke nezadovoljni radom HNV, medija na hrvatskom jeziku i nekih pojedina u hrvatskoj zajednici

Prošlog petka je vodstvo DSHV na čelu s v. d. predsjednika *Petrom Kuntićem* posjetilo Mjesni odbor DSHV-a u Bačkom Bregu i time otpočelo svoje prve aktivnosti poslije smjene *mr. Bele Tonkovića*. Skupu je prisustvovalo tridesetak ljudi, od toga desetak iz Subotice, a na sastanku su osim razgovora o stranci, iznijete brojne kritike i optužbe na račun rada pojedinih

institucija, medija i pojedinaca. Uvodno izlaganje o nedavnim događanjima unutar DSHV-a i planovima za budućnost iznio je v. d. predsjednika Petar Kuntić, koji je naglasio značaj omasovljivanja stranke kako bi se kvalitetno i blagovremeno moglo odgovoriti na zahtjeve novog Zakona o političkim strankama, te da se u Skupštini općine Sombor i Pokrajini moraju imati ljudi iz zajednice koji će zastupati interese šokačkih Hrvata.

(Dušica Dulić)

Šima Raič, predsjednik HKUD »Vladimir Nazor« u Somboru

Imaju pravo na Dužionicu, ali ne na ovaj način

»Dužionicu HKUD 'Vladimir Nazor' organizira još od 1935. godine. Mi ne možemo prihvatiti ponude KUD 'Bunjevačko kolo' budući da su oni svi do nedavno bili Hrvati i izašli su iz našeg društva a sada žele organizirati paralelnu svečanost. Mi onda više nismo jedno. Kako iduće godine napraviti neki kompromis? Ja zaista za sada ne znam. Skupština općine nas želi ponovno pokušati miriti. Kako će to ići ne znam, ali bih volio da ovako svakako više ne bude, već puno dostojanstvenije i bez razdora. To nije do nas već do KUD 'Bunjevačko kolo'. Oni imaju pravo na Dužionicu, ali ne na ovaj način.«

Zajednički koncert

Izvođačkog ansambla HKC "Bunjevačko kolo"
i HKPD "Bosiljak" Čučerje

11. 8. 2025. 21h

Ulaz besplatan

Terasa HKC "Bunjevačko kolo"

REPUBLIKA HRVATSKA
Ministarstvo regionalnog razvoja
i fondova europske unije

medijski
pokrovitelj:

Održana još jedna Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti

Prvić – odmor za dušu i tijelo

U organizaciji Udruge *Naša djeca* iz Subotice na otoku Prvić je i ove godine održana Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti. Od 26. srpnja do 2. kolovoza, 73 djece i odraslih bilo je okrenuto jedno prema drugome u molitvi, jelu, zabavi, kreativnosti, sportu i druženju, jednom riječju – u zajedništvu. To je, zapravo, jedina i najbolja riječ koja oslikava ljetnju školu na Prviću. Zato se, za ovu destinaciju, uvijek traži mjesto više.

Kao i svih prethodnih godina, dan na Prviću je imao svoj, već uglavnom ustaljeni raspored. Započinjao je tjelovježbom i duhovnim nagovorom koje je, kao i svakodnevnu svetu misu, održavao vlč. **Vinko Cvijin**. Osim obveznog odlaska na plažu, djeca su vrijeme provodila i u kreativnim radionicama koje su vodile **Sanja Dulić** i **Željka Vukov**, a pridružila im se i poznata slamarka **Jozefina Skenderović** koja je svoje umijeće rada sa slamom rado podijelila s mladima učeći ih izraditi anđele od slame. Tijekom boravka

Jozefa je izradila i prekrasnu sliku Isusa koju je darovala domaćinu don **Boži Škemberu** za širom otvorena vrata samostana ali i svoje duše.

Svakodnevne sportske aktivnosti kao i školicu plivanja, koja je bila novitet, organizirao je **Davor Dulić**. To nije bilo samo za djecu već i za roditelje koji su ovo posebno ozbiljno shvatili pa je bilo i manjih ozljeda. Ipak su djeca i mladi spretniji i spremniji. Priređeno je nekoliko turnira, po cijeli dan se igralo, od stolnog tenisa, nogometa, košarke, odbojke, vaterpola do natezanja užeta. Svatko je mogao sudjelovati gdje je htio ili bio u mogućnosti. Za sve hrabre organizirana je i ranojutarnja šetnja po otoku s posebnim efektima izlaska sunca i rađanja novog dana koji se teško mogu riječima opisati.

Posljednju večer obogatio je posjet klape *More*, koja je održala koncert ispred crkve. Naravno, kako to to već biva kad se sretnu dobri prijatelji, druženje i pjesma klape i Subotičana nastavili su se u samostanu još dugo u noć.

Prema riječima predsjednice Udruge *Naša djeca* Željke Vukov, posebnost ovogodišnje Ljetne škole hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti bila je i veliki broj novih sudionika – obitelji koje su prvi puta boravile na Prviću ali i ovakvom zajedničkom ljetovanju. To zajedništvo među djecom ali i roditeljima bilo je vidljivo tijekom cijelog dana, od ranih jutarnjih sati do kasno u noć. Mnogi su se bo-

lje i čvršće povezali, što i jeste bio cilj. Ova povezanost svakako nije završila na otoku već će se nastaviti i doma tijekom godine.

Velika milost bila je i to što su se naša djeca i roditelji zadesili baš na proštenju njihove crkve Svete Marije ili Gospe od Milosti gdje su sudjelovali i u procesiji po otoku. Budući da je Prvić poznat i po tome što je u njemu pokopan **Faust Vrančić**, čuveni znanstvenik, povjesničar, lingvist, filozof, matematičar i fizičar, koji je živio u 17. stoljeću, organiziran je i posjet Memorijalnom centru koji nosi njegovo ime. Ovdje su djeca ali i odrasli puno naučili o ovom svestranom i inovativnom čovjeku koji nas je sve zadužio.

I tako, sve je bilo baš kako treba biti, osim što je brzo prošlo. No tu nije stavljena točka, nego samo zarez, jer već naredne godine bit će organizirana još jedna Ljetna škola hrvatskog jezika, kulture i duhovnosti o kojoj ćemo i mi pisati.

Održavanje ovogodišnje Ljetne škole pomogli su: Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, upravu, propise i nacionalne manjine – nacionalne zajednice i Hrvatsko nacionalno vijeće u Republici Srbiji.

B. I.

551-045

Subotica, kod glavne pošte.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35 m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Tražim simpatičnu i lijepu Hrvaticu za međusobno učenje hrvatskog i mađarskog jezika. Ja sam »mlad« umirovljenik, po nacionalnosti Mađar. Tel.: 061/6566-577.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaćaćete su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa navise.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsApp ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Izdajem u najam poslovni prostor – 320 m², uži centar – Apatin – Ulica svetog Save 25. Pogodno za auto salon ili trgovinu. Ukupna površina s dvorišnim dijelom – 700 m²
Tel: 063/738-97-85

Prodajem nepokretnost površine 4.516 m² u Rudanovcu u okviru Nacionalnog parka »Plitvička jezera«, po cijeni od 165.829,00 eura. Informacije na telefon 063/888 71 34.

Prodajem mrežice za mlade voćke 270 komada, veličine 56 cm x 20 cm. Cijena 30 din/kom. Telefon: 064/9738601.

Prodajem plišanu otunku, strigansku maramu, tkane ponjave i pregače. Informacije na telefon 062/1789106.

Osoba s invaliditetom (II. stupanj) traži posao u Subotici.
Kontakt telefon: 061/6767041.

Gradska uprava Subotica, Trg slobode 1, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, temeljem članaka 14. i 39. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br. 94/24), u svojstvu nadležnog tijela:

OBAVJEŠTAVA JAVNOST O PODNIJETOM ZAHTEJUVU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Nositelj projekta »CETIN« d.o.o. Beograd, Omladinskih brigada br. 90, 11070 Novi Beograd, podnio je dana 26. 5. 2025. godine, pod brojom 002332230-2025-09693-004-081-380-001, Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: Bazna stanica mobilne telefonije – lokacija »Hajdukovo«, na k.p. br. 6808 KO Palić, Subotica.

Javnost može izvršiti uvid u podatke, obavještenja i dokumentaciju nositelja projekta i dostaviti mišljenje na podniet zahtjev u roku od 15 dana od dana oglašavanja. Uvid se može izvršiti u prostorijama nadležnog tijela u Gradskoj kući u Subotici, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 14 sati, kao i elektronski na internetskoj veb prezentaciji Grada Subotice, na adresi www.subotica.ls.gov.rs/cat_doc/zastita-zivotne-sredine. Mišljenja se mogu dostaviti na adresu nadležnog tijela ili elektronskom poštom na adresu zivotnasredina@subotica.ls.gov.rs.

U postupku odlučivanja tijelo može donijeti odluku da je za predmetni projekt potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti njen obim i sadržaj ili odluku da za predmetni projekt nije potrebna izrada studije o procjeni utjecaja na okoliš i odrediti mjere sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja negativnih utjecaja ili druge minimalne uvjete zaštite okoliša.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 12. 8. 2025.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTi te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Metkoviću, s nedostajanjem

Tokom rijeke i tradicije

Nije mi lako pojmiti da nekome može biti dosadno jer sam vječno u životnom poglavlju u kojem uvijek nešto propuštamo, biramo i odlučujemo se za ono s čijim bismo se propuštanjem teže nosili. Znam, zamršeno je kad prva rečenica ovako dugo traje, ali tako se i ja osjećam, prilično zamršeno, jer u ovom tjednu kolovoza nisam na Neretvi s ekipom.

Životne okolnosti, izbori i nekoliko važnih faktora odlučili su tako, a na kraju i ja s njima. I dok sam mislima potpuno uz njih, na ruti prema moru, pri smještanju u kamp, kuhanju, pjevanju, smijehu, gledanju zvijezda i kajtova na nebu, iščekivanju utrke, navijanju i svemu onome što dolazi, tješim se da ću već iduće godine nadoknaditi ovaj propust i ponovno zabadati veslo u Neretvu, s cvijetom u kosi. Uz to napominjem da će, kada ovaj broj bude izašao, cure izveslati svoju utrku, a muška ekipa riješiti startnu poziciju brzincem.

Ovaj tjedan želim se iskupiti curama, ekipi, Neretvi i sebi, tekstom o Metkoviću, jer sam tek sad primijetila da mi je svih ovih godina nekako promaklo pisati baš i samo o njemu.

Grad na Neretvi, gdje tradicija i rijeka teku zajedno

Smješten duboko u dolini rijeke Neretve, tik uz granicu s Bosnom i Hercegovinom, Metković je grad koji se možda ne nalazi na prvoj stranici turističkih vodiča, ali ga nikako ne bi trebalo zaobići. Ovdje rijeka ne samo da oblikuje krajolik, već i identitet ljudi koji uz nju žive – generacijama unazad.

Geografski gledano, Metković leži na jugu Hrvatske, u Dubrovačko-neretvanskoj županiji, svega tridesetak kilometara zračne linije od Jadranskog mora. Rijeka Neretva ovdje pravi svoj posljednji zavoj prije nego što se raspline u svoju veličanstvenu deltu i ulije u more. Grad je smješten na oba njena kraka, lijeva i desna obala Metkovića povezane su mostom koji je, između ostalog, i startna linija za poznati Maraton lađa.

Povijest života uz rijeku

Na ovim prostorima život traje stoljećima, još iz vremena rimskog Narona, čiji se ostaci nalaze odmah do Metkovića, u današnjem naselju Vid. U to vrijeme, ovo je bilo važno trgovačko i upravno središte, a rijeka – prometna žila kucavica. Ljudi su ovdje od davnina uzgajali agrume,

ribarili i plovili, lađama naravno, jer su upravo one bile glavno prijevozno sredstvo kroz močvarne i razgranate kanale delte.

Danas, Metković je moderan gradić s nešto više od 13.000 stanovnika, ali još uvijek čvrsto vezan za prirodu, poljoprivredu i tradiciju.

Metković nije slučajno izabran kao početna točka legendarne utrke lađa. Prvo, ovdje je riječni tok dovoljno širok i dubok, što omogućuje siguran start za desetke tradicionalnih neretvanskih lađa. Drugo, grad ima idealnu poziciju, tik pred početak nizinskog dijela Neretve gdje se rijeka počinje graciozno širiti prema Opuzenu i dalje prema Pločama.

Start je ispod Lučkog mosta, mjesta koje lokalci dobro poznaju, a s njega djeca ljeti skaču u rijeku, tu se okupljaju navijači i obitelji, i upravo ispod njega svake godine započinje ta tiha, ali snažna borba snage, izdržljivosti i zajedništva.

Metković zove

Ako se zateknete u Metkoviću, nemojte otići a da ne posjetite Prirodoslovni muzej Metković, jedan od najboljih ornitoloških muzeja u regiji, s više od 340 prepariranih ptica koje nastanjuju deltu. Također, popijte kavu na rivi, gdje se uz laganu šetnju može upiti pravi duh grada. Sko-knite do Vida, gdje se nalazi Arheološki muzej Narona, prvi *in situ* muzej u Hrvatskoj, izgrađen na autentičnom rimskom hramu. Ako ste tu u jesen, ne propustite berbu i kušanje najslađih mandarina iz doline. Ili jednostavno, zavalite se u čamac i provedite jutro u foto-safariju kroz rukavce rijeke, gledajući čaplje, trsku i nebo koje se ogleda u vodi.

Metković nije velik grad, ali ima veliko srce i još veći osjećaj pripadnosti rijeci koja ga hrani, povezuje i inspirira. Bilo da ste tu zbog sporta, povijesti ili samo dobre mandarine, rijetko ćete otići bez da se pitate zašto niste došli ranije.

Gorana Koporan

Lana Virc, tenisačica

Izboren nastup na US Open-u

Odličnim igrama na jakom turniru u poljskom gradu Bytomu (J300 – 1. jakosna kategorija ITF) mlada subotička tenisačica **Lana Virc** izborila je plasman u polufinale i osvojila važne ITF bodove koji su joj osigurali plasman u turnir posljednjeg Grand Slama sezone – US Open-a.

Kako bi ocijenila svoj nastup na izuzetno jakom ITF turniru u poljskom gradu Bytomu?

Odigrala sam odličan turnir u Poljskoj, koji je bio prve jakosne kategorije (J300) iz svjetskog juniorskog kalendara.

Koji bi meč izdvojila kao svoj najbolji nastup?

Istakla bih četvrtfinalnu pobjedu (6:1, 6:1) protiv **Allegre Korpanec Davies** iz Velike Britanije (4. nositeljica na turniru, trenutačno 50. na ITF ljestvici).

A onda je malo nedostajalo za plasman u finale...

Jeste. U polufinalu sam igrala protiv prve nositeljice, Njemice **Julie Stusek** (12. na

Veselin Rakočević, trener

Polufinale na ITF turniru 1. kategorije u Poljskoj najznačajniji je rezultat u Laninoj karijeri, baš kao četvrtfinalna pobjeda 6:1, 6:1 protiv Britanke koja je 48. na svjetskoj juniorskoj listi. Odlično je igrala i polufinalni susret u kojem je poražena od Njemice, prve nositeljice turnira, nakon dva i pol sata izjednačene igre. Plasman na US Open je kruna našeg zajedničkog rada, jer Grand Slam je san svih koji se bave tenisom, igrački ili trenerski. Obzirom kako beton (hard) nije njena podloga, ulazak u glavni ždrijeb i dobijen meč u glavnom turniru smatrao bih velikim uspjehom.

ITF) i nakon velike borbe izgubila 3: 6, 5:7. Zadovoljna sam svojom igrom, ali mi je za pobjedu nedostajalo malo sreće i iskustva igre protiv ovako jakih protivnika.

Što ti je donio ovaj odličan rezultat iz Poljske? S ovim turnirom sam ušla u TOP 100, jer sam sada 89. na najnovijoj ITF ranking ljestvici i time sam osigurala nastup u kvalifikacijama juniorskog US Opena. Sada počinjem s pripremama na hardu (tvrda podloga).

Očekuje te nastup na US Openu. Kakva su tvoja očekivanja?

Bit će jaka konkurencija jer u New York dolaze najbolje juniorke svijeta. Jako je lijep osjećaj imati priliku igrati ovakve turnire, jer svi, kada počinju igrati tenis, sanjaju o njima. Nadam se, skupa s mojim trenerom **Veselinom**, što boljem uspjehu. Poslije toga ću odigrati još par juniorskih turnira i onda počinjem s profesionalnim nastupima na Futures turnirima.

Kako sada gledaš na dosadašnji dio aktualne sezone i kakvi su tvoji planovi za dalje?

Zahvaljujući bodovima iz Poljske 'odskočila' sam značajno na rang listi jer sam primjerice na početku ove godine bila 400. a sada 89. Promijenila sam malo način igre, počela igrati ofenzivnije. Tako bih trebala i nastaviti, pojačavati što više i kako budem igrački ojačala vremenom, mogla bih očekivati i prve rezultate na profesionalnoj razini.

D. P.

NOGOMET

Pobjede *Dinama*, *Rijeke* i *Hajduka*

Prvono kolo novog prvenstva 1. HNL donijelo je očekivanu pobjedu novog, favoriziranog *Dinama* na gostovanju u Osijeku (2:0). Branitelj naslova *Rijeka* slomila je otpor *Slavena* tek u posljednjim trenucima susreta i zabilježila prvu ovosezonsku pobjedu (2:0). *Hajduk* je, tijesnim rezultatom od 2:1, konačno uspio prekinuti neugodni niz od pet susreta bez pobjede protiv Istre. Tako je 1. Kolo novoga prvenstva 1. HNL donijelo tri pobjede glavnih konkurenata za naslov prvaka.

RUKOMET

Karačić u RK Zagreb

Hrvatski prvak dobio je veliko pojačanje dolaskom **Igora Karačića**, nekadašnjeg proslavljenog reprezentativca i dosadašnjeg igrača *Kielcea* (Poljska) koji je potpisao dvogodišnji ugovor. Uz ovo veliko pojačanje RK Zagreb je istaknuo ozbiljnu kandidaturu za uspješan nastup u novoj sezoni Lige prvaka.

POGLED S TRIBINA

Nogometni Eurostat

Prva runda europskih kvalifikacija za hrvatske nogometne klubove (inače drugi kvalifikacijski krug Lige prvaka i Lige konferencije) nije bila previše uspješna. *Varaždin* nije uspio obraniti prednost minimalne domaće pobjede (2:1) i porazom na Azorima protiv *Santa Clare* (Portugal) (0:2) završio je svoju europsku epizodu. Nažalost, sličnu sudbinu doživio je i hrvatski prvak *Rijeka*

ka nakon eliminacijskog poraza u Razgradu (1:3) protiv *Ludogoreca* (Bugarska). Istina, imali su Riječani aktivan rezultat (1:1), izborili produžetke, ali dva nesmotrena starta sankcionirana su crvenim kartonima (**Rukavina** i **Fruk**) i s devetoricom na terenu nisu uspjeli izdržati do penala. Za utjehu, *Rijeka* nastavlja svoj europski put u kvalifikacijama za Ligu Europe (privilegij prvaka) gdje je čeka dvomeč protiv irskog prvaka *Shelbournea*. Ukoliko prođu Irce i uspiju izboriti plasman u četvrtu (play off) rundu imat će, u slučaju poraza, zagarantirano mjesto u skupinama Lige Konferencije. Pobjede li u play off rundi, igrat će u skupinama Lige Europe. Dakle, Riječani imaju još dvije prilike za europsku jesen.

Hajduk nema taj privilegij i svaki susret mu je 'biti ili ne biti'. Nakon velike muke protiv objektivno slabije *Zire* (Azerbajdžan) i igranja produžetaka u kojima su gosti imali igrača manje, Splitsani su ipak uspjeli golom **Benrahoua** iz slobodnjaka, proći dalje. Ždrijež ih je 'pomazio' i sada im slijede dueli protiv *Dinamo Citya* (Albanija) u kojima ponovno imaju status favorita. Hoće li hrvatski predstavnici na europskoj kvalifikacijskoj sceni *Rijeka* i *Hajduk* biti uspješni, ostaje nam vidjeti. Lijepo bi bilo da, uz *Dinamo* (garantirano mjesto u skupinama Lige Europe), u predstojećoj jeseni imamo barem još jednog (a zašto ne i dva) predstavnika hrvatskog klupskog nogometa.

D. P.

Foto: HINA/Miljenko KLEPAC

Umotvorine

- * Mišljenje nebitnih ljudi je nebitno.
- * Udalji se malo, da vidiš.
- * Neki putovi, kao i ljudi, ne vode nigdje.

Vicevi, šale...

- Dobar dan, je li to toplana?
- Da, izvolite.
- Srđan Matić ovdje, uključili ste mi grijanje, a vani je 42 stupnja.
- Platite dug pa ćemo Vam isključiti!
- Koliko si visoka?
- 150 cm, hihi...
- Pa mala si. A koliko si teška?
- Još manje, 120, hihi...

Aforizmi

- * Čovjek može napraviti pare, ali pare nikad ne naprave čovjeka.
- * Riječi ne služe ničemu ako si djelima rekao sve.
- * Najgore kod dvoličnih ljudi je što su im oba lica ružna.

Vremeplov – iz naše arhive

Marijana Petir sa srijemskim udrugama,
Beška, 2015.

Didine pripovitke (iz knjiga Balinta Vujkova)

Zahajdučio se u kudelj

U Babinoj Gredi živio jedan što nije znao za grijotu i sramotu. U svakoj kući na poso hrlu, svega imaju, a u njegovu jednoj kmetu ni kokoša ni gusaka, ni klike drveta za zimsku samo dva goluba, a i ti nisu parnjaci – jedan gušav, drugi gačav. Žena škrtala i patila se, on samo ide u čizama ko da je svaki dan nedelja, prolazi kroz selo ko peto i smije se:

– Nek velu šta očeju – lošo oni živu.

Žena naškrtala se napatila se, bila ogorčita i naoštrita pa jedared kaže:

– Viš kaki si, a vide kaki su ljudi! Treba da se stidiš proč kroz selo!

– Ne znaš ništa osim to malo posla kućanskog – počeo on da se ciri. – Oni su tako otrani, a mene je moj dada od malena ovako otranio – da mislim, da tražim boljeg života. Poslem čuju oni viditi ko sam ja.

Drugi dan iza jutro on nabio torbu i ošao u kudelj. Tamo vručina, komarci navalu da ne znade šta bi od njiove besnosti, sav se ojedio već prvog dana al sedi unutra, dok iz torbe nije nestalo. Izide on onda iz kudelje – a to je bilo istom kad naišo jedan iz sela.

– Komšija, je li pitaju za mene u selu?

– Niko ni ne znade da ti nisu u selu.

– Je li moguće da se nije pročulo da sam se ja zahajdučio odavde – odande biće sedam-osam dana – hajduk se nabesio.

On mislio da su to u selu dali na javu da su svi drhtali i štreпали a vid'še: ovaj se samo nacerio i ošao.

Sad se samo nabesio. Ide on u selo. Kad nisu znali di je bio, oni čuju doznati kad on pretisne. Biće: prepovedaj pa prepovedaj di si mudrost sakupio – samo kad dodže dilo na vidilo. Nije to šala: niko se još nije zahajdučio ni do pola noći, a on toliko bio u kudelji!

Iza jutro nakitio se ko diver i ode proč se kroz selo. Taman on do crkve, kad vidi na tornju izrasla trava, a popin bik jede zelen, paštrnjak i mrkvu. Evo njemu drvo pod sikeru. Da vidi očeju li se sad opametiti i njegovu mudrost dati na javu.

– Ljudi, – kaže on – ubićeju vas nevolje kad niste čuvarni. Di je to još bilo da bik jede paštrnjak i mrkvu dok imade trave?

– Dobro, al kako čuju kad je trava na tornju?!

– Lako. Po merdevina! – kaže on. – Kad popase travu tako će i sići.

Nikad bik na merdevina nije išo na tavan, al sade ga nosu po merdevina na toranj. Mora se – trava je tamo. Baš su bili na tim poslu istom popina kuvarica čubne pod merdevine da vidi to čudo. Što dalje to gorje, dok jedared ne puče, počelo se krndat i bik pade na kuvaricu, pa je ubije.

– Jaoj, šta si naradio?! – digla se cela ajka na njegov ko na vuka. – Kako ćemo popi kazati da je bik pao na kuvaricu?

A on veli:

– Lako. Bolje da je pao na nju nego kojem od vas na mamu, jel bi ljudi još mogli pomisliti da ste od bika roditi.

Ljudima odlane – vidu da bez njega nema ništa, očeju-nečeju vidu da njegova pamet mora na kantar bar po kile prevagnit već njiova.

Oni tu stoju kad idu jedni, našli šarage. Svaki pita:

– Šta je to?!

Nikad za veka niko nije vidio tako što. Svi čute, a on samo dodže, pogleda i veli:

– Rebri Kraljević Marka.

Ljudi sade samo stoju, pa se čudu:

– Mi baš ništa ne znamo, a ovaj zna sve.

A on:

– Ko vam kriv što se i vi niste zahajdučili i prošli sveta i sveta ko ja!

Pričao Stipa Ubrikić, Gibarac, r. 1912. g., sitan zemljoradnik
Do neba drvo, 1963.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Zadruga

Vri ko u loncu a ni daška vitra. Još ni podne ni prošlo a onaka zapara. Noćaske sam spavo baš ko priko bundiva pa mi se furtom drimlje. Srićan s kujnicom priko dvora pa se tamo opružim. I taman ću ko trenit kad čujem na sokaku limuzina staje. Kapija se otvara. Kasu vrata od kapije rdnila zno sam ko ide. Faš Joza tako otvara vrata, koda biži od kogagod. Kera se digod zavuko pa ni ne javlja. Isapim u sebe: »Faše kaka j potriba kase navu žegu moraš zaputit kudgod?«. Nisam moro dugo čekat. Unilazi. Od prve potrefio di sam. Divani: »Dragi moj faše vala ne smetam?«. »Da di b smeto. Ka s ti smeto u naše kuće?«, odgovaram. Snuždit sida pa će: »Faše moj dragi, zamisli šta s desilo?«. Sasam i ja pritrnio pa pitam: »Kaka j nevolja? Nise vala kogod razbolio? Di gori? De divani«. Faš objašnjava: »E faše, ti si mi spas. Na tebe s mogu uvik oslonjit. A znaš i svitovat ko niko. Fala Bogu zdravi su svi i ne gori ništa. Zamisli faše moj dragi nestalo struje u sokaku«. Ja svaj u čudu: »Pa šta. Ni ni privi put a neće bit ni poslidnji put da j nestala. Ta živili smo kadgod brez struje«. »E da j to sam tako. Saj ko što znaš struja velika potriba. Malo šta ne ide na struju. I zamisli šta j bilo?«. Prikidam ga: »Ta de već kaži. Sase i ja već brinem«. On će dalje: »Taman se pokupile komšije kod nas. Došli gledat tu Zadrugu. Znaš na šta mislim. Kadgod se išlo radit u Zadrugu. Od nje bilo hasne a sade j to sprdačina. Ovo j sade Zadruga nove fele. Taman posidali i Zadruga sam što ne počne, nestala struja. U pameti mi ni bilo da j ta Zadruga taka velika potriba. Da j toliko važna. Da s vidio faše bisa. Ne mož gledat Zadrugu. Moš mislit. I država i vlast dobili onaku porciju. Ta znaš kake su bili bisni. To j covanja. Nema koga nisu spominjale. Graknili na mene. E ondak sam i ja dobio porciju koda sam ja kriv što j nestala struja pa ne mož gledat Zadrugu. E onda j mene bilo dosta pa im nabasanjim i spakujem se pa mi unuk donese kod tebe«. Iz prve sam ga podržo: »I triba, triba. Nek si im nabasanjio. Nek znu reda. Kobojage se ide u crkvu. Divanu kako velečasni prodiči a iz crkve se redovno ni ne izađe pa oma Zadruga. Ta Zadruga j iz pakla izašla i sade postali tolika potriba. To j vrag izmislio i ponudio da gledimo. Ako ovako nastavimo doće nam glave«. Odlanilo mu ka j vidio da sam nuz njeg. »Faše fala ti. Mal ko tako zna poduprit ko ti«, zafaljiva. Ja mu objašnjavam da toj Zadrugi triba stat na put: »Vidi faše, tu zadrugu isprva počeli gledat iz dosade al sade kako vidim i sate se naviju na vrime kaće počet. Da se ne zaboravi ne daj Bože. No stra mi da ne bude i gorje. A bome kako ja znam kod nas uvik može gorje. Da nam se dica ne navadu natu Zadrugu. Ako već nisu«. »Kud ide ovaj svit faše? Čudim se kako j dragi Bog dopušćo da ta Zadruga bude tolika potriba. Kogod bi reko biće kraj svita a kogod bi reko i da neće bit kraj svita«, svaj žalosan će faš. Na kraju završavam: »Študiram ja od te Zadruge odavno. Znaš šta? Našo bi ja lik za nju. Svakom ute Zadruge motiku u ruke a onima što gledu dvi motike. Pa da vidim. To j pravi lik«.

U NEKOLIKO SLIKA

Ugarenje

Dunc i pekmez od bresaka

Sezona je pripreme zimnice, slane i slatke. Većinu onoga što su pripremale kućanice nisu kupovale već su gajile u svojim vrtovima ili voćnjacima. Na salašima gdje je bilo puno prostora sadile su se višnje, trešnje, šljive, kruške, breskve, jabuke. Po nekoliko stabala, koja su za razliku od današnjih, bila mnogo veća i dugovječnija.

Za ovojedni KuHar **Lozika Jaramazović** pripremila je dunc od bresaka i pekmez, koji se rjeđe pravi od pekmeza od kajsija ili šljiva. Od bresaka se može praviti i slatko, sok, liker i rakija.

Dunc

Sastojci:

oko 7 kg zrelih a tvrdih bresaka, u narodu poznatih kao cjepače
2 litra vode
do 1,5 kg šećera
1 konzervans

Priprema:

Oguliti breskve nožem, izvaditi koštice i rasjeci na željene komade, ovisno o veličini breskvi. (Breskve se mogu guliti i potapanjem u kipuću vodu). Staviti ih u veliku posudu i pripremiti za sumporiranje. Po-

slije nekih pola sata oprati ih iz dvije-tri vode te nakon cijedenja posložiti u tegle. Skuhati sirup od oko 2 l vode i 1-1,5 kg šećera (ovisi koliko volite slatko) i 1 kesice konzervansa. Skuhanim sirupom prelići voće u tegli, staviti celofan i poklopac.

Pripremiti posudu za pasteurizaciju tako što se na dno posude stavi ručnik ili stara krpa. Na to poslagati tegle, staviti na šporet i naliti toplom vodom (da prije provri) i ostaviti da ključa na srednjoj temperaturi oko 20 minuta. Isključiti ringlu i ostaviti tako zapakirano da se ohladi, raspakirati te obrisati tegle i ostaviti s ostalom zimnicom.

Nekada su žene tegle stavljale u parasičku peć. Poslagale su tegle u velike tepsije, stavile u peć u kojoj su bile dok se nisu ohladile.

Poslužiti zimi uz pečenje, a može i kao poslastica.

Pekmez od bresaka

Zrele breskve očistiti od kože i špice, isjeći na manje komade, posuti šećerom te ostaviti preko noći da breskve puste sok. Staviti na šporet i kuhati, stalno miješajući do željene gustine, povremeno skidati pjenu. Potrebno će biti dva do tri sata, ovisi o količini i gustini pekmeza. Breskve su slatke pa šećera staviti po ukusu, otprilike na 1 kg očišćenih bresaka dovoljno je 200 grama šećera.

Kada nestane pjene i masa počne pučkati, pekmez je skuhan. Velikom kutlačom napuniti pripremljene tople teglice, staviti celofan i poklopac, okrenuti par minuta naopako te upakirati u čebe i sutradan odložiti s ostalom zimnicom. Napunjene tegle mogu se bez poklapanja staviti u rernu na 80 stupnjeva oko 15 minuta da se uhvati korica, isključiti rernu i kada se ohlade pokriti celofanom i zatvaračem.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

PRETPLATITE SE

TUZEMSTVO
☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

*** INOZEMSTVO**
☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

* Zbog povećanja troškova dostave novina primaran smo povišati cijenu pretplate. Hvala na razumijevanju.

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna

HRVATSKA RIJEČ
 Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

www.hrvatskarijec.rs

Hrvatska riječ u PDF-u
 Pretplata na internetsko izdanje

- Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 AD MS FIL Subotica
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ
 Preradovića Tl, 24000 Subotica

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«
 Preradovića Tl, 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa: 325950060001449230

RADIO MARIJA
Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCJE:
 NOVI SAD 90,0 MHz
 SUBOTICA 90,7 MHz
 SOMBOR 95,7 MHz
 NIŠ 102,7 MHz

KONTAKT:
 Ured: 024/600-099
 Program: 024/600-011
 SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:
 Radio Marija Srbije
 Radio Maria play

www.radiomarija.rs

 [@Radio.Marija.Srbije](https://www.facebook.com/Radio.Marija.Srbije)

 [@radiomarijasrbije](https://www.instagram.com/radiomarijasrbije)

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:
 - 6 meseci po 1 dinar ili
 - 12 meseci sa 50% popusta

Astra Telekom 011 44 22 009

Dužijanca

DUŽIJANCA

SUBOTICA
10.08.2025.

